

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ.....	7
1.1 Поняття «круїзний туризм» та його види.....	7
1.2 Особливості організації світового круїзного туризму....	12
1.3 Ресурсний потенціал Карибського субрегіону та сучасний стан розвитку круїзного туризму.....	18
РОЗДІЛ 2 РОЗРОБКА КРУЇЗНОГО ТУРУ «КАРИБСЬКА СИМФОНІЯ» НА ЛАЙНЕРІ CELEBRITY BEYOND...	26
2.1 Характеристика лайнера «Celebrity Beyond» компанії «Celebrity Cruises».....	26
2.2 Розробка круїзного маршруту «Карибська симфонія» та його оптимізація.....	36
2.3 Обґрунтування вибору портів заходу з точки зору їх туристичної привабливості.....	44
РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОРСЬКОГО КРУЇЗНОГО ТУРУ «КАРИБСЬКА СИМФОНІЯ».....	54
3.1 Калькуляція круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері «Celebrity Beyond».....	54
3.2 Формальності та організаційно технічні заходи забезпечення туру.....	64
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у стрімкому розвитку світового круїзного туризму, який є одним із найбільш динамічних сегментів міжнародної туристичної індустрії. Зростання попиту на морські подорожі, розширення круїзного флоту та активний розвиток Карибського регіону, як провідного центру круїзного туризму, обумовлюють необхідність розробки нових конкурентоспроможних туристичних продуктів. Особливого значення набуває питання оптимізації круїзних маршрутів, забезпечення високого рівня сервісу та визначення економічної ефективності круїзних турів. У зв'язку з цим розробка круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері Celebrity Beyond компанії Celebrity Cruises є актуальною та практично значущою для сучасного туристичного ринку.

Метою роботи є розробка круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері Celebrity Beyond, обґрунтування маршруту круїзу та визначення економічної ефективності його реалізації.

Для досягнення поставленої мети у роботі були визначені такі завдання дослідження:

- дослідити теоретичні аспекти розвитку круїзного туризму та особливості його організації;
- проаналізувати сучасний стан світового круїзного ринку;
- охарактеризувати ресурсний потенціал Карибського субрегіону;
- надати характеристики лайнера Celebrity Beyond;
- розробити маршрут круїзного туру «Карибська симфонія» та здійснити його оптимізацію;
- обґрунтувати вибір портів заходу з точки зору туристичної привабливості;
- провести калькуляцію вартості круїзного туру;
- визначити фінансові результати та економічну ефективність реалізації туристичного продукту.

Об'єктом дослідження є міжнародний круїзний туризм як складова світової туристичної індустрії.

Предметом дослідження є процес розробки та економічного обґрунтування круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері Celebrity Beyond у Карибському регіоні.

У процесі виконання роботи були використані такі методи дослідження, як аналізу і синтезу, порівняльний метод, статистичний метод для оцінки сучасного стану світового круїзного ринку, картографічний метод для розробки маршруту круїзу, економічні розрахунки, системний підхід для комплексного аналізу організації круїзного туру.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Робота містить 16 таблиць, 7 рисунків та 47 використаних літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття «круїзний туризм» та його види

Життя людини з давніх часів було тісно пов'язане з водною стихією. Моря, річки та озера слугували джерелом їжі, транспортними шляхами, засобом захисту й об'єктом дослідження. Водночас вода завжди залишалася могутньою природною силою, здатною спричиняти значні руйнування. Із розвитком техніки, транспорту, відкриттям нових територій та активізацією міжнародних зв'язків почав стрімко розвиватися водний туризм, який сьогодні є одним із найпопулярніших видів туристичної діяльності.

Однією з основних форм водного туризму є круїзний туризм. Термін «круїз» походить від англійського слова *to cruise* – «подорожувати». Спочатку цим поняттям позначали лише навколосвітні морські подорожі, однак у сучасному розумінні круїз – це туристична подорож морем, річкою чи іншими водними шляхами за визначеним маршрутом [1].

У науковій літературі існують різні підходи до трактування поняття «круїз». Автори «Словника-довідника туристських термінів» визначають круїз як туристичну подорож із використанням транспортних засобів, переважно водних, не лише для перевезення, а й для проживання, харчування та обслуговування туристів. Така форма подорожі реалізується на морських і річкових маршрутах [2].

Науковці Мальська М., Худо В. [3] розглядають круїз як подорож на водному транспорті, що включає берегові екскурсії, ознайомлення з пам'ятками портових міст і різноманітні розваги на борту судна. Дослідник також наголошує, що круїзний туризм належить до спеціалізованих видів туризму, оскільки поєднує рекреаційний, спортивний, лікувально-оздоровчий та пізнавальний напрями.

Більш комплексний підхід до визначення круїзного туризму пропонує А. Захаріна [4]. На її думку, круїзний туризм слід розглядати як систему економічних взаємовідносин між суб'єктами туристичної діяльності: туристичними підприємствами, які створюють і реалізують круїзний продукт, супутніми установами туристичної сфери, споживачами туристичних послуг, а також державними та міжнародними структурами, що здійснюють нормативно-правове регулювання цієї діяльності.

Отже, на сьогодні однозначного визначення у науковій літературі категорії «круїзного туризму» не має. В табл. 1.1 наведені де-які визначення за різними авторами.

Таблиця 1.1

Визначення круїзного туризму за різними авторами

Джерело	Визначення
Паньків Н., Пелешок А.	Спеціалізований вид туристичної діяльності, що передбачає подорожі на круїзних суднах за визначеним маршрутом із наданням комплексу послуг розміщення, харчування, дозвілля та екскурсійного обслуговування.
Бойко В. О.	Сегмент туристичної індустрії, у межах якого туристична подорож здійснюється морським або річковим транспортом із комплексним сервісом на борту судна та відвідуванням кількох туристичних дестинацій.
Гордійчук Є. Г.	Авторка розглядає круїзний туризм як високорентабельний напрям туристичної діяльності, що забезпечує комплексне обслуговування туристів на борту круїзного лайнера та формує особливий «економічний досвід вражень».
Бойко Н. О., Богославець О. Г.	Вид туристичної діяльності, заснований на організації морських або річкових подорожей із проживанням туристів на борту судна та відвідуванням портів заходу відповідно до програми маршруту.
Alexis Papathanassis	Круїзний туризм — це складний туристичний продукт, який поєднує транспортні послуги, гостинність, рекреацію та туристичні враження в межах єдиного туристичного середовища.
CLIA	Круїзний туризм визначається як вид відпочинку, що передбачає подорож на круїзному лайнері тривалістю не менше 48 годин із заходом у декілька портів та наданням комплексу туристичних послуг.

Джерело: складено автором на основі [5 -9]

Морський туризм має тривалу історію розвитку. На початкових етапах круїзні подорожі були доступні переважно заможним верствам населення та характеризувалися невисоким рівнем безпеки. Активний розвиток круїзного бізнесу розпочався в період експлуатації трансатлантичних лайнерів у 1860–1960 роках. Після занепаду індустрії трансатлантичних перевезень виникли всесвітньо відомі круїзні компанії – Carnival Corporation (1972 р.) та Royal Caribbean International (1968 р.).

Першим спеціалізованим круїзним лайнером вважається «Oceanic», побудований у 1965 році для обслуговування північноамериканського ринку. Саме із середини 1960-х років почав формуватися масовий круїзний туризм. У 1980-х роках світова круїзна індустрія досягла піку свого розвитку, перетворившись на одну з найприбутковіших сфер туристичного бізнесу.

Сьогодні круїзний бізнес продовжує динамічно розвиватися. Понад 150 великих судноплавних компаній американського, грецького, італійського, датського та норвезького походження пропонують широкий спектр круїзних послуг, постійно підвищуючи їхню якість і розширюючи перелік додаткових сервісів [9].

Круїзний туризм має низку особливостей, які відрізняють його від інших видів туризму. Насамперед турист протягом усієї подорожі перебуває в особливому природному середовищі – зоні взаємодії води та узбережжя. Постійний рух судна забезпечує зміну ландшафтів, їхню різноманітність і контрастність. Крім того, круїзний туризм створює менше екологічне навантаження на окремі рекреаційні території порівняно зі стаціонарними видами відпочинку.

Головною особливістю круїзу є те, що круїзне судно одночасно виконує функції транспорту, місця проживання, харчування та розваг. Подорож передбачає зупинки в портах відповідно до маршруту, проведення екскурсій і знайомство з культурними та історичними пам'ятками портових міст [10, 11].

Залежно від акваторії та маршруту круїзний туризм поділяється на морські та річкові круїзи (Рис. 1.1). Організацією таких подорожей займаються спеціалізовані туристичні компанії та бюро, які часто функціонують при судноплавних підприємствах або пароплавствах.

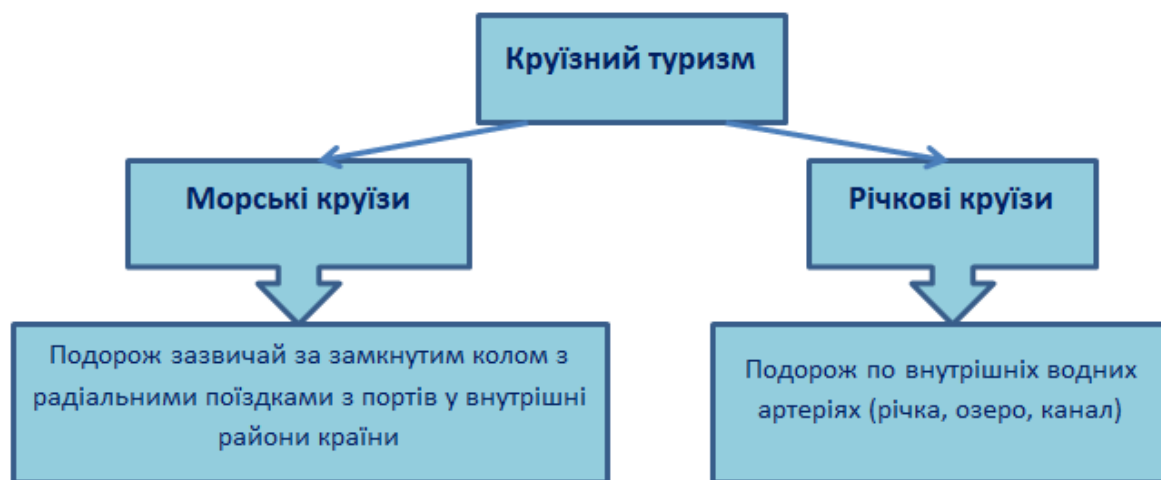

Рис.1.1. Види туристських круїзів

Джерело: складено автором на основі [11, 13]

Морські круїзи – один із найбільш комфортабельних, а тому і найбільш дорогих видів відпочинку. Термін проведення морських круїзів в залежності від напрямку маршруту може варіюватися від одного тижня до одного місяця. Морські круїзи ще прийнято називати авіаційно-теплоходними турами, оскільки туроператори доставляють клієнтів у порт відправлення і назад додому літаком. Морські круїзи зазвичай класифікують за різними ознаками. Детальна класифікація представлена в табл. 1.2.

В країнах, які багаті на судноплавні річки розвиваються подорожі даними річками і озерами. Річкові круїзи можуть проводитись в одному напрямку або мати кільцевий маршрут. Річкові круїзні маршрути в залежності від умов перевезень, їх тривалості та протяжності, якості послуг поділяються на транспортні, туристичні, екскурсійні та прогулянкові (Табл. 1.3).

Річкові подорожі можуть бути короткочасними (1-3 дні) і довготривалими (25-30 днів). Найбільш популярні серед туристів маршрути річкових круїзів проходять по Рейну і його притокам – Майну, Везеру,

Таблиця 1.2

Класифікація морських круїзів за різними ознаками

Ознака класифікації	Види морських круїзів
За районом плавання	Середземноморські; Карибські; Балтійські; Північноєвропейські; Азійсько-Тихоокеанські; Трансатлантичні; Арктичні та Антарктичні; Навколосвітні
За тривалістю	Міні-круїзи (2–5 днів); Короткострокові (6–9 днів) ; Середньострокові (10–20 днів); Довгострокові (21+ днів) Навколосвітні
За метою подорожі	Відпочинкові; Пізнавальні (екскурсійні); Розважальні; Оздоровчі або SPA-круїзи; Ділові (MICE-круїзи); Тематичні; Експедиційні
За типом судна	Круїзні лайнери; Мега-лайнери; Вітрильні судна; Експедиційні судна; Яхтові круїзні судна; Криголамні судна
За рівнем комфорту	Економ-клас; Середній клас; Преміум-клас; Люкс-круїзи; Ultra Luxury
За організацією маршруту	Кільцеві; Лінійні; Комбіновані; Позиційні
За сезонністю	Цілорічні; Сезонні; Святкові або події
За складом туристів	Сімейні; Молодіжні; Дитячі ; Для людей похилого віку ; Корпоративні; Безбар'єрні

Джерело: складено автором на основі [11, 13, 14]

Таблиця 1.3

Класифікація річкових круїзів за різними ознаками

Класифікаційна ознака	Види річкових круїзних маршрутів
За географією маршруту	Внутрішньодержавні; Міжнародні; Транскордонні
За формою маршруту	Кільцеві (початок і завершення в одному порту); Лінійні (різні порти початку та завершення); Комбіновані
За тривалістю	Короткострокові (1–3 дні); Середньострокові (4–7 днів); Довгострокові (8+ днів)
За метою подорожі	Екскурсійно-пізнавальні; Відпочинкові; Оздоровчі; Тематичні; Ділові (MICE); Гастрономічні
За типом водного шляху	Річкові; Річково-морські; Канальні; Озерно-річкові
За характером природних ресурсів	Історико-культурні; Природно-ландшафтні; Екологічні; Курортні
За сезонністю	Цілорічні; Сезонні; Святкові / події
За цільовою аудиторією	Сімейні; Молодіжні; Для людей похилого віку; Корпоративні; Інклюзивні
За рівнем комфорту	Економ-клас; Стандарт; Преміум; Люкс

Джерело: складено автором на основі [13-15]

Таблиця 1.4

Порівняння морського та річкового туризму

Критерій	Морський туризм	Річковий туризм
Масштаб	Довгі маршрути, міжнародні подорожі	Коротші маршрути, здебільшого в межах країни
Форма	Круїзи, яхтинг, дайвінг, підводні екскурсії	Круїзи, сплави, байдаркові походи, рафтинг
Витрати	Вищі (круїзи, яхти, інфраструктура)	Доступніші, часто самодіяльні
Ризики	Шторми, морська хвороба, складна навігація	Пороги, течія, потреба фізичної підготовки
Інфраструктура	Порти, марини, курорти	Мінімальна, інколи туристичні стоянки
Враження	Елітний відпочинок, міжнародний рівень	Активність, близькість до природи

Джерело: складено автором на основі [13-15]

Мозелі, а також по Дунаю, Волзі, Нілу і Амазонці.

Отже, морський туризм – подорожі вздовж узбережжя або у відкритому морі, океані з використанням яхт, катерів, круїзних лайнерів чи інших суден.

Річковий туризм – подорожі та сплави по річках з використанням байдарок, катамаранів, плотів, моторних човнів.

Як бачимо з табл. 1.4, головна відмінність морського круїзу від річкового полягає у специфіці круїзних суден і самій програмі організації подорожі.

1.2. Особливості організації світового круїзного туризму

Розподіл круїзного пасажиропотоку за регіонами приблизно розподілявся наступним чином (Рис. 1.2). Найбільшу, левову частку (42%) за відвідуванням займає Карибський басейн (42%), потім Середземномор'я (20 %), на третьому місці з 13% – Північна Європа. Менш відвідуюною стала Південна Америка (5%).

Переважає більшість компаній, що функціонують на світовому круїзному ринку, мають північноамериканське походження [13, 14].

Рис. 1.2. Найбільш популярні місця під час круїзного відпочинку

Джерело: діаграму побудовано автором на основі даних CLIA, Nore Research Group та Statista за 2024 рік [8, 12, 16, 17]

Сучасний ринок характеризується високим рівнем концентрації капіталу та активними процесами злиття і поглинання, унаслідок чого кількість великих операторів поступово скорочується. Провідні позиції займають такі компанії, як Carnival Corporation, Royal Caribbean Group, Norwegian Cruise Line Holdings, MSC Cruises, а також бренди Princess Cruises, Holland America Line, Cunard, Costa Cruises та інші. Сьогодні саме ці корпорації контролюють переважну частину світового ринку круїзних перевезень. За сучасними оцінками, частка Carnival Corporation становить близько 42% світового ринку, Royal Caribbean Group – близько 31%, Norwegian Cruise Line Holdings – приблизно 10%, а MSC Cruises – понад 8%.

За оцінками CLIA, у 2024 році круїзна індустрія досягла показника у 34,6 мільйона пасажирів, а у 2025 році прогнозувалося зростання до 35,7 мільйона. У січні 2024 року компанія Royal Caribbean International ввела в експлуатацію Icon of the Seas – найбільший у світі круїзний лайнер, розрахований на 7600 пасажирів, що стало наймасштабнішим збільшенням місткості за всю історію галузі. Компанія MSC Cruises продовжила активне

розширення, і нині чотири найбільші корпорації контролюють приблизно 87,5% світової портової місткості. Зокрема, у Карибському басейні обсяг перевезень досяг рекордних показників, перевищивши 5 мільярдів доларів прямих витрат пасажирів (Рис. 1.3).

Royal Caribbean International спеціалізується на інноваційних мегалайнерах із сучасними технологіями та масштабною інфраструктурою для сімейного відпочинку. Саме ця компанія активно впроваджує новітні розваги на борту – льодові ацени, серфінг-симулятори, аквапарки та роботизовані сервіси [18]. Norwegian Cruise Line відома концепцією «Freestyle Cruising», яка передбачає вільний стиль відпочинку без суворого дрес-коду та фіксованого часу харчування [19]. MSC Cruises, у свою чергу, активно розвиває європейський сегмент круїзного туризму, поєднуючи середземноморський стиль сервісу з сучасними екологічними технологіями та новими лайнерами [20].

Сучасний круїзний ринок демонструє стабільне зростання після кризи, спричиненої пандемією COVID-19 [10]. У 2025 році світовий пасажиропотік круїзного туризму оцінювався майже у 36 млн. осіб, що є рекордним показником для галузі. Найпопулярнішим регіоном залишається Карибський басейн, де зосереджено близько 42% світових круїзних перевезень [8]. Головною перевагою Карибського басейну є те, що круїзний туризм можна здійснювати цілий рік. Тривалість круїзних турів коливається від 3 днів до 2 тижнів в залежності від маршруту подорожі.

Класичними морськими круїзами традиційно вважаються подорожі Середземним морем, яке залишається одним із найпопулярніших регіонів світового круїзного туризму. Середземноморські маршрути охоплюють одразу декілька країн Європи – Іспанію, Францію, Італію, Грецію, Хорватію та Мальту, а також держави Північної Африки, зокрема Марокко, Туніс і Єгипет. Туристів приваблює поєднання культурної спадщини, сприятливого клімату, розвиненої портової інфраструктури та можливості відвідати кілька країн за одну подорож. За даними Cruise Lines International Association (CLIA), у 2024–2025 роках Середземномор'я залишається другим за популярністю круїзним регіоном світу після Карибського басейну [15].

Значним попитом також користуються круїзи вздовж узбережжя Великої Британії, Скандинавських країн та Балтійського моря. Особливо

популярними є маршрути до норвезьких фіордів, Ісландії, Шотландії та країн Північної Європи, які приваблюють туристів природними ландшафтами та екологічним туризмом. Водночас через геополітичні зміни та санкційні обмеження після 2022 року більшість міжнародних круїзних операторів припинили заходи до російських портів, тому сучасні балтійські маршрути переорієнтувалися на порти Фінляндії, Швеції, Данії, Польщі та Німеччини.

Останніми роками стрімко зростає популярність експедиційних круїзів до Арктики та Антарктиди. Такі подорожі орієнтовані на туристів, які прагнуть унікальних природних вражень, спостереження за полярною природою та екологічного туризму. У літній період популярними є маршрути до Гренландії, Шпіцбергена та Канадської Арктики, тоді як у зимовий сезон активно організовуються круїзи до Антарктиди. Сучасні експедиційні судна обладнуються екологічними технологіями, системами енергоощадності та гібридними двигунами, що відповідає глобальному курсу круїзної індустрії на сталий розвиток [11].

Деякі круїзні компанії організовують навколосвітні подорожі тривалістю понад 120–180 днів. Такі круїзи охоплюють десятки країн і континентів та орієнтовані переважно на преміальний сегмент туристів. Особливої популярності набувають так звані «grand voyages» – тривалі подорожі з розширеною екскурсійною програмою та високим рівнем сервісу.

Важливим сегментом сучасного морського туризму стали поромні круїзи, які поєднують транспортну та рекреаційну функції. Їх популярність пояснюється відносною доступністю, короткою тривалістю та зручністю для сімейного і молодіжного відпочинку. Найбільш активно цей напрям розвивається у країнах Балтійського регіону, Середземномор'я та Південно-Східної Азії [3, 13].

Серед найбільших і найважливіших круїзних портів світу сьогодні виділяють порт Майамі (США), який залишається світовим лідером за пасажиропотоком і часто називається «круїзною столицею світу». Значну роль також відіграють Port Canaveral, Port of Barcelona, Port of Genoa, Marina

Bay Cruise Centre, Port of Marseille, Port Rashid та Canada Place. У 2024–2025 роках багато портів активно модернізують інфраструктуру, збільшують потужності терміналів і впроваджують екологічні технології для прийому новітніх мегалайнерів [14, 15].

Сьогодні сучасні круїзні лайнери є символом високого рівня комфорту та комплексного туристичного обслуговування. За рівнем сервісу вони фактично прирівнюються до преміальних курортів, пропонуючи пасажирам широкий спектр послуг: ресторани й бари, басейни, спортивні та SPA-комплекси, театри, казино, дитячі центри, магазини, конференц-зали та розважальні програми. Новітні мегалайнери, зокрема Icon of the Seas, можуть одночасно приймати понад 7 тис. пасажирів і кілька тисяч членів екіпажу [21].

На борту круїзних суден передбачені різні типи розміщення – внутрішні каюти, каюти з вікном, балконом, а також сюти преміум-класу. Значна частина базових послуг входить у вартість круїзу: харчування, користування басейнами та спортивними залами, анімаційні програми, дитячі кімнати й культурні заходи. Додатково оплачуються SPA-послуги, екскурсії, казино, спеціалізовані ресторани та деякі види розваг.

Особливістю сучасного круїзного туризму є високий рівень цифровізації. На лайнерах активно впроваджуються мобільні додатки, електронні ключі, системи штучного інтелекту для персоналізації сервісу та роботизовані технології обслуговування. Крім того, компанії дедалі більше інвестують в екологічні технології: використання LNG-палива, систем очищення води та скорочення викидів CO₂ [22].

Важливе місце у круїзній індустрії займає безпека пасажирів. Усі судна працюють відповідно до міжнародних стандартів IMO та SOLAS і регулярно проходять технічні перевірки. За даними CLIA, сучасні круїзні лайнери щорічно проходять десятки інспекцій щодо безпеки, санітарних норм та екологічності. Екіпажі систематично проходять навчання з евакуації та дій у

надзвичайних ситуаціях, а перед кожним рейсом для пасажирів проводяться обов'язкові інструктажі з техніки безпеки.

1.3. Ресурсний потенціал Карибського субрегіону та сучасний стан розвитку круїзного туризму

Як зазначено в [23] «Карибським субрегіоном, або Вест-Індією, називають острови Карибського басейну, що витягнуті дугою завдовжки до 3500 км. Їхня загальна площа становить близько 240 тис. км². Вест-Індія включає 13 незалежних держав і низку залежних територій. Серед трьох макрорайонів Америки Карибські острови, які приймають понад 12 млн. туристів за рік, поступаються лише Північноамериканському. Кариби складаються з трьох груп островів – Великих Антильських, Малих Антильських і Багамських. Цей регіон також називають Вест-Індією.» (Рис. 1.4)

Рис. 1.4. Карибський субрегіон

Джерело: на основі [24]

Карибський субрегіон є одним із провідних глобальних туристичних напрямків, де круїзний туризм відіграє ключову роль у економіці понад 30 країн і територій. Країни Карибського басейну: Ангілья; Антильські Острови; Антигуа і Барбуда; Аруба; Багами; Барбадос; Віргінські Острови; Гаїті; Гваделупа; Гренада; Домініка; Домініканська Республіка; Кайманові

Острови; Куба; Мартініка; Монтсеррат; Сент-Люсія; Сент-Кітс і Невіс; Тринідад і Тобаго; Ямайка і ін.

Карибський субрегіон вирізняється унікальним комплексом природних, кліматичних та культурно-історичних ресурсів, що робить його привабливим для міжнародного туризму, зокрема круїзного. Цілорічний тропічний клімат з температурами повітря $+25-30^{\circ}\text{C}$ та води $+22-26^{\circ}\text{C}$, поєднаний з білими піщаними пляжами, кораловими рифами та національними парками (наприклад, Grand Etang Forest Reserve на Гренаді чи понад 25 парків на Багамських островах), створює ідеальні умови для пляжного відпочинку, екотуризму та спостереження за фауною (кити, дельфіни, тропічні птахи). Усі острови значно піднімаються над рівнем моря, а Багамські острови утворені кораловими рифами [23].

Культурна спадщина включає пам'ятки доколумбівської та колоніальної епох – фортеці Ла-Колонья на Кубі, собори Санто-Домінго в Домініканській Республіці, індуїстські храми на Тринідаді й Тобаго, а також карнавали та фестивалі, що відображають синтез африканських, європейських та індійських традицій. Інвестиційний клімат з мінімальними податками стимулює розвиток інфраструктури: елітні готелі "все включено", казино, розважальні парки в центрах на кшталт Варадеро (Куба), Пунта-Кана (Домінікана) чи Сан-Хуана (Пуерто-Рико). Водночас у периферійних районах зберігаються проблеми: низька інфраструктура, безробіття та криміногенність у бідніших країнах (Гаїті, Ямайка). Найуспішніші – Багами, Кайманові острови, Антигуа з розвиненим круїзним і дайвінг-туризмом.

Найяскравішими представниками Карибського субрегіону є Куба, Домініканська республіка, Багами, Пуерто-Ріко, Аруба. На інфографиці (Рис. 1.5) повністю відображено сучасний стан природно-рекреаційного потенціалу даних островів.

Отже, сприятливі кліматичні умови, розвинена портова інфраструктура, географічна близькість до головного гравця на ринку – США, зумовлюють ключову роль регіону у глобальній круїзній екосистемі.

КАРИБСЬКІ ПЕРЛИ

популярні островні напрямки

- Куба
- Домініканська Республіка
- Ямайка
- Багами
- Пуерто-Ріко
- Аруба

Кришталеве чисте море та білі пляжі
 Комфортний тропічний клімат
 Багаті природні ресурси
 Унікальна історія та культура
 Розвинена туристична інфраструктура

1 КУБА

Острівна Республіка Куба – одна із небагатьох соціалістичних країн світу.

Площа: майже 111 тис. км²

Населення: 11,5 млн осіб

Столиця: Гавана

Розташування: острів Куба та ще 1 600 дрібних островів і коралових рифів групи Великих Антильських островів

ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Різноманітність ландшафтів, наземних і водних екосистем
- Карстові печери (провінція Пінар-дель-Ріо, поблизу Матансаса)
- Мінеральні джерела і лікувальні грязі (о. Сан-Дієго-де-Лос-Баюс, курортні райони Ольгін та Ельгва)
- Озера (Лагуна-дель-Тесоро), коралові рифи, біотичні ресурси

РЕКРЕАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ

Найбільшій: Варadero (один із найкращих курортів Західної півночі), Кубанакан, Сорос, Санта-Марія, Бібіагуа та інші.

ЦІКАВО

Туризм щорічно привертає понад 2 млн осіб і є одним із основних джерел доходу для країни.

2 ДОМІНІКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в східній частині острова Гаїті (Карибське море) та на прибережних островах.

Площа: 48 730 км²

Населення: близько 9,65 млн осіб

Столиця: Санто-Домінго

Розташування: острів Гаїті (східна частина) та прибережні острови архіпелагу Великих Антильських островів

РЕКРЕАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ

Пунта-Кана, Пуерто-Плата, Бока-Чіка, Хуан-Доліо, Баййїбе, а також Ла-Романа і комплекс Кап-Кана.

ПЕРЕВАГИ ВІДПОЧИНКУ

- Чисте море, білі піщані пляжі в лагунах, захищених кораловими рифами
- Всесторонньо розвинена туристична інфраструктура
- Демократичні ціни, варіанти за системою «все включено»
- Екзотична атмосфера Карибського моря

3 ЯМАЙКА

Держава у Вест-Індії на острові Ямайка та прилеглих до нього дрібних островах у Карибському морі.

Площа: 11,5 тис. км²

Населення: 2,576 млн осіб

Столиця: Кінгстон

РЕКРЕАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ ТА ПОСЛУГИ

- Великий вибір готелів – від затишних до ультрасучасних комплексів і розкішних вілл
- Клуби за системою «Все включено», гуртовані на певні категорії клієнтів
- Спа-центри при готелях

ПОПУЛЯРНА ЗОНА

Негрї – найрозвиненіша і популярна зона: білосніжні пляжі, малоповерхові готелі (не вище палим), об'єкти для дайвінгу.

КАРИБСЬКІ ПЕРЛИ

частина 2

4 БАГАМИ

Співдружність Багамських Островів – незалежна держава на 700 островах (30 населені та близько 1000 на коралових рифах) біля південно-східного узбережжя Флориди та на північ від Куби.

ОСОБЛИВОСТІ

- Різноманітна туристична інфраструктура
- Найвідоміший комплекс – Нью-Провіденс (Парадіз)
- Деякі острови мають спеціалізовану інфраструктуру, щоб кожен мандрівник знайшов відпочинок за своїм бажанням

5 ПУЕРТО-РІКО

Острівна держава в Карибському морі, під управлінням США.

ПЕРЕВАГИ ВІДПОЧИНКУ

- Добре продумана інфраструктура, чисті та облаштовані пляжі
- Безліч фешенебельних готелів, ресторанів та закладів дозвілля
- Курорт поділено на зони для всіх вікових груп і типів відпочинку: романтичний, сімейний, активний та екстремальний
- Працює цілий рік, незалежно від сезону

Ціни на північ досить високі, але дешевші, ніж на Багамах.

6 АРУБА

Невеликий острів (193 км²) у Карибському морі неподалік від узбережжя Венесуели, належить Нідерландам.

ОСОБЛИВОСТІ

- Природні ресурси для пляжного та вітрильного туризму
- Фешенебельні готелі, ресторани та багато казино вздовж узбережжя
- Найбільше казино Карибського басейну – «Ла Кабана»

ПОПУЛЯРНІ ПЛЯЖІ

- Друїф-Біч – найчистіший і мальовничий
- Палм-Біч та Ігл-Біч – молодіжні
- Роджерс-Біч та Беллі-Біч – спокійні та тихі

Карибські острови – це поєднання природної краси, гостинності та незабутніх вражень!

Рис. 1.5. Природні ресурси і рекреаційні комплекси Карибів
Джерело: створено на основі [23]

Історія круїзного туризму в Карибському басейні сягає 1830-х років, коли пароплави замінили вітрильники, дозволивши регулярні подорожі з Європи та Північної Америки до колоній (Ямайка, Барбадос). У 1920–1950-х роках, на тлі спаду трансатлантичних міграцій, лайнери еволюціонували в інструмент "доступної розкоші" для середнього класу США (United Fruit Company), попри обмеження тропічного клімату (відсутність кондиціонерів).

Другу половину XX століття ознаменував перехід від пасажирських перевезень до спеціалізованих круїзів: авіація спричинила спад у 1950-х, але Маямі став хабом у 1960–1970-х (Royal Caribbean Cruise Lines 1972 р., Carnival Cruise Lines 1972 р.). Американські інвестиції, скасування віз та маркетинг стимулювали зростання; круїзи до Багамів і Куби стали масовими. Приватизація портів (Ла-Романа в Домінікані) та регіональна координація підвищили прибутковість, хоча туризм посилив соціальні розбіжності (расові, економічні). До 2019 р. Кариби забезпечували 35% світового круїзного ринку [25].

Якщо аналізувати динаміку туристичних потоків, то у 2004–2019 рр. загальне прибуття туристів у регіон зросло з 21,7 до 31,8 млн осіб (2,2–2,9% світу), з піком 30,6 млн у 2017 р. Кількість круїзних пасажирів у 2018 р. досягала 27,2 млн. Домініканська Республіка та Куба домінували за кількістю ночівель у 2019 р. (62%), з відновленням після ураганів – Пуерто-Рико додало +27,9% [26]. Пандемія COVID-19 скоротила потоки круїзних туристів до 11 млн у 2020 р., але після відновлення прискорилося.

Як зазначено в [27] «у 2024 році круїзний сектор Карибів досяг 33,7 млн круїзних відвідувань, що на 10,3% більше, ніж у 2023 році, і на 10,9% вище рівня 2019 року. Це важливий індикатор того, що круїзний туризм у регіоні не просто повернувся до попередніх обсягів, а вступив у фазу нового зростання. На тлі загального туризму регіону, який у 2024 році становив приблизно 34,2 млн міжнародних прибуттів, круїзний сегмент є майже співставним за масштабом із традиційним розміщеним туризмом і має для багатьох острівних економік навіть більшу значущість». В табл. 1.5 надані

Таблиця 1.5

Частка круїзних туристських прибутів в Карибський субрегіон

Рік	Карибські круїзні пасажери, млн	Зростання, %	Глобальні круїзні пасажери, млн	Частка Карибів, %
2019	27,2	+3,5	~30	35
2023	~30	-	31,7	42
2024	33,7 (відвідування)	+10,3	36,3	42
2025	>35 (прогноз)	+10	37,7	~43

Джерело: побудовано автором на основі [28-29]

дані щодо туристичних круїзних потоків з даними CLIA та СТО за 2023–2025 рр., що демонструє стійке їх зростання [30-31].

В табл. 1.6 наведено динаміку круїзного туризму в країнах Карибського регіону у 2026 році порівняно з аналогічними показниками 2025 року. Загальна кількість круїзних туристів у регіоні зросла з 9,2 млн осіб у 2025 році до 10,3 млн осіб у 2026 році, що відповідає приросту на 12,2 %. Найвищі темпи приросту зафіксовано на Віргінських островах США (USVI), де кількість туристів збільшилася на 71 %. У 2026 році цей напрямок відвідало 588,7 тис. осіб проти 344,2 тис. у попередньому році. Така динаміка може пояснюватися покращенням портової інфраструктури, активною маркетинговою політикою та збільшенням кількості суднозаходів. Значне зростання також продемонстрував Сан-Хуан (Пуерто-Ріко), де туристичний потік зріс на 40 %. Це свідчить про зміцнення ролі Пуерто-Ріко як одного з ключових круїзних центрів Карибського регіону .

Беззаперечним лідером за абсолютною кількістю круїзних туристів залишаються Багами. У 2026 році країну відвідало понад 3,3 млн осіб, що становить близько третини загального туристичного потоку регіону. Приріст у 20,1 % підтверджує стабільно високий попит на даний туристичний напрямок [31].

Таблиця 1.6

Кількість круїзних туристів у Карибському регіоні з початку 2026 року

Напрямок	2026	2025	% зміни	Період
Віргінські острови США (USVI)	588,702	344,193	71.0%	Січень–лютий
Сан-Хуан, Пуерто-Ріко	496,517	354,660	40.0%	Січень–лютий
Багами	3,314,627	2,759,187	20.1%	Січень–березень
Кюрасао	355,151	308,249	15.2%	Січень–березень
Сент-Люсія	270,452	236,529	14.3%	Січень–лютий
Антигуа і Барбуда	197,206	173,266	13.8%	Січень
Бермуди	15,042	13,368	12.5%	Січень–березень
Аруба	376,442	335,812	12.1%	Січень–березень
Домініканська Республіка	1,095,625	1,004,143	9.1%	Січень–березень
Сент-Вінсент і Гренадини	105,993	98,170	8.0%	Січень–лютий
Бонайре	166,085	154,640	7.4%	Січень–березень
Косумель	1,538,658	1,497,608	2.7%	Січень–березень
Кайманові острови	463,142	452,774	2.3%	Січень–березень
Мартиніка	142,534	141,919	0.4%	Січень–лютий
Беліз	387,702	398,284	-2.7%	Січень–березень
Гренада	141,869	146,643	-3.3%	Січень–лютий
Ямайка	325,051	345,434	-5.9%	Січень–лютий
Острови Теркс і Кайкос	344,287	408,510	-15.7%	Січень–березень
Тринідад і Тобаго	8,865	35,205	-74.8%	Січень–лютий
Разом	10,333,950	9,208,594	12.2%	

Джерело: дані [32]

Популярність Багамських островів значною мірою зумовлена їхнім вигідним географічним положенням поблизу узбережжя США, розвиненою портовою інфраструктурою та наявністю приватних островів круїзних компаній.

Позитивну динаміку також продемонстрували Кюрасао (+15,2 %), Сент-Люсія (+14,3 %), Антигуа і Барбуда (+13,8 %) та Аруба (+12,1 %).

Зростання популярності цих напрямків пов'язане з розвитком рекреаційної інфраструктури, орієнтацією на преміальний туристичний сегмент, високою якістю сервісу та природною привабливістю островів. Домініканська Республіка також зберігає стабільні позиції на туристичному ринку: кількість круїзних туристів перевищила 1 млн осіб, а приріст склав 9,1 %.

Водночас окремі країни продемонстрували негативну динаміку. Найбільше скорочення туристичних потоків спостерігається у Тринідаді і Тобаго, де кількість круїзних відвідувачів зменшилася на 74,8 %. Такий різкий спад може бути пов'язаний із проблемами транспортної доступності, скороченням круїзних маршрутів або недостатнім рівнем конкурентоспроможності туристичного продукту. Значне зниження також зафіксовано на островах Теркс і Кайкос (-15,7 %) та Ямайці (-5,9 %). Для Ямайки це є особливо показовим, оскільки країна традиційно вважається одним із провідних туристичних центрів Карибського басейну. Причинами спаду можуть бути зміни маршрутів круїзних компаній, конкуренція з боку інших островів та інфраструктурні обмеження.

Аналіз таблиці свідчить, що круїзний туризм у Карибському регіоні характеризується концентрацією туристичних потоків у найбільш розвинених центрах. Найвищі темпи зростання демонструють країни з вигідним географічним положенням, сучасною портовою інфраструктурою та активною туристичною політикою. Загалом Карибський басейн залишається одним із провідних центрів світового круїзного туризму.

Як зазначане в [27] «водночас круїзний туризм у Карибському субрегіоні має виражену просторову концентрацію. Частина територій акумулює основні потоки, тоді як інші отримують значно меншу вигоду. Наприклад, серед найбільших одержувачів економічного ефекту за даними ФССА були Багами – 654,8 млн дол. США, Козумель – 483,1 млн дол. США, Пуерто-Рико – 201,9 млн дол. США, Ямайка – 197,8 млн дол. США та Сент-Мартен – 237,8 млн дол. США. Така нерівномірність показує, що розвиток галузі залежить не лише від наявності узбережжя чи порту, а й від

спроможності території інтегруватися у глобальні круїзні маршрути, забезпечити сервіс і створити привабливі берегові продукти».

Отже, основою успішного розвитку регіону є створення доступного, якісного та масового круїзного продукту, орієнтованого на потреби широкого кола споживачів. Карибський регіон виступає своєрідним центром упровадження інноваційних форм туристичного обслуговування, зокрема розвитку концепції «приватних островів» круїзних компаній, що дозволяє операторам значно підвищувати рівень прибутковості. Водночас подальший розвиток круїзної індустрії потребує забезпечення балансу між економічним зростанням, екологічною безпекою та більш справедливим розподілом доходів між міжнародними круїзними компаніями й місцевими громадами.

Висновки до Розділу 1:

1. У науковій літературі відсутнє єдине трактування поняття «круїзний туризм», проте більшість авторів визначають його як спеціалізований вид туристичної діяльності, що передбачає подорож на круїзних суднах із комплексним обслуговуванням туристів.

2. Сучасний круїзний ринок характеризується високою концентрацією капіталу та домінуванням провідних корпорацій – Carnival Corporation, Royal Caribbean Group, Norwegian Cruise Line Holdings та MSC Cruises, які контролюють більшу частину світового пасажиропотоку.

3. У 2024–2026 роках Карибський регіон демонструє стале зростання кількості круїзних туристів, причому найбільші темпи приросту спостерігаються у країнах із сучасною портовою інфраструктурою та активною туристичною політикою.

4. Карибський субрегіон має значний природно-рекреаційний і культурно-історичний потенціал, що забезпечує високий рівень туристичної привабливості та сприяє активному розвитку круїзного туризму в країнах регіону.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА КРУЇЗНОГО ТУРУ «КАРИБСЬКА СИМФОНІЯ» НА ЛАЙНЕРІ CELEBRITY BEYOND

2.1. Характеристика лайнера «Celebrity Beyond» компанії «Celebrity Cruises»

Круїзна компанія «Celebrity Cruises» займає особливе місце серед преміальних круїзних операторів, пропонуючи своїм пасажирам поєднання сучасного дизайну, висококласного сервісу та продуманих маршрутів. Компанія була заснована у квітні 1988 року як дочірнє підприємство грецької судноплавної групи «Chandris Group» з метою експлуатації круїзних суден преміум-класу на маршрутах до Бермудських островів. У 1997 році Royal Caribbean Cruise Line придбала «Celebrity Cruises» за 1,3 мільярда доларів, що призвело до створення «Royal Caribbean Cruises Ltd» як материнської компанії, яка об'єднує обидва бренди з чіткою диференціацією їх ринкового позиціонування.

У 2025 році «Celebrity Cruises», преміум-бренд Royal Caribbean Group, експлуатує флот з 16 суден, розподілених за основними класами: Edge (найсучасніший, з акцентом на інновації), Solstice, Millennium та спеціалізованими експедиційними (табл. 2.1). З них 13 є великотоннажними круїзними лайнерами з загальною місткістю приблизно 3950 пасажирських місць. Три експедиційні судна спеціалізуються на турах до Галапагоських островів з пасажиромісткістю від 16 до 100 осіб, забезпечуючи унікальний досвід екологічного туризму. Два галапагоських судна Xpedition та Xploration були продані на початку 2025 року. Загальна місткість всіх суден близько 50 тис. пасажирів, фокус на преміум-сегменті з Malta-флагом (крім Flora – Еквадор).

У 2025 році флот Celebrity Cruises розподілений за класами з чіткою спеціалізацією маршрутів, орієнтованих на преміум-аудиторію (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Структура флоту «Celebrity Cruises» за класами суден, 2025 рік

Клас суден	Кіл-ть	Судна (рік побудови)	тоннаж GT	місткість пасажирів	Примітки
Edge	5	1. Celebrity Xcel (2025) 2. Celebrity Ascent (2023) 3. Celebrity Beyond (2022) 4. Celebrity Apex (2020–2021) 5. Celebrity Edge (2018)	141 420 141 420 141 420 130 818 130 818	3276–3950 3276–3950 3276–3950 2918–3521 2918–3521	Найновіший клас, інновації
Solstice	5	1. Celebrity Reflection (2012) 2. Celebrity Silhouette (2011) 3. Celebrity Eclipse (2010) 4. Celebrity Equinox (2009) 5. Celebrity Solstice (2008)	125 366 122 210 121 878 121 878 121 878	3046–3655 2902–3475 2850–3420 2850–3420 2850–3420	Преміум з Lawn Club, газотурбінні двигуни.
Millennium	4	1. Celebrity Constellation (2002) 2. Celebrity Infinity (2001) 3. Celebrity Summit (2001) 4. Celebrity Millennium (2000)	91 000 91 000 91 000 91 000	2130–2556 2170–2604 2158–2590 ~2600	Перші газотурбінні круїзні лайнери.
Expedition (Galapagos)	1	1. Celebrity Flora (2019 / /)	5739	100	Експедиційне для Галапагосів, екваторський прапор.
Інші (вилучені)	2	1. Celebrity Xpedition (2001) продано 2025 2. Celebrity Xploration (2017) продано 2025	2842 320	48 16	Вилучено на користь Lindblad Expeditions.

Джерело: складено автором на основі [33, 34]

Розподіл враховує сезонність, місткість та особливості класів: Edge – для інноваційних довгих круїзів, Solstice – універсальні популярні напрямки, Millennium – бюджетні класичні маршрути, Expedition – нішеві експедиції. В табл. 2.2 наведено детальну інформацію щодо основних регіонів та прикладів маршрутів для кожного класу у 2025 році, на основі розкладів CruiseMapper та офіційних даних компанії.

Таблиця 2.2

Розподілений суден «Celebrity Cruises» за класами з чіткою спеціалізацією маршрутів, 2025 рік

Клас суден	Кількість суден	Основні регіони у 2025 р.	Приклади конкретних маршрутів
Edge (5 суден)	Celebrity Xcel, Ascent, Beyond, Apex, Edge	Кариби (зима), Середземномор'я (літо), Австралія/Нова Зеландія (осінь-зима), Аляска/Канадські фіорди (літо)	- Xcel/Ascent: 7–10 ночей Кариби з Форт-Лодердейл (Кокос-Кей, Сан-Хуан, Багами) - Beyond: Середземномор'я (Італія–Греція, 10–12 ночей) - Apex: Австралія (Сідней–Нова Зеландія, листопад–березень) - Edge: Аляска (Сіетл–Ванкувер, травень–вересень)
Solstice (5 суден)	Reflection, Silhouette, Eclipse, Equinox, Solstice	Кариби (зима), Середземномор'я або Адриатика (літо), Аляска або Британська Колумбія (літо), Багами	- Reflection: Кариби "Perfect Day" з Форт-Лодердейл (Perfect Day at CocoCay, Нассау, 3–7 ночей) - Silhouette: Середземномор'я (Іспанія–Італія–Хорватія, 7–11 ночей) - Eclipse/Equinox: Аляска (Ванкувер–Сіетл, 7 ночей) - Solstice: Багами (7 ночей з Форт-Лодердейл)
Millennium (4 судна)	Constellation, Infinity, Summit, Millennium	Європа (чорноморські/балтійські), Кариби (зима), Латинська Америка/Південна Америка, Аляска (обмежено)	- Infinity: Кариби (Маямі–Каймани–Ямайка, 4–7 ночей) - Summit: Галапагоси/Панама (січень–квітень, Панама–Канал–Коста-Рика) - Millennium: Балтійське море (Стокгольм–Санкт-Петербург–Копенгаген, літо)
Expedition (1 судно)	Celebrity Flora	Галапагоські острови (цілий рік)	- Flora: 7–10–16-денні круїзи Галапагосами з Бальтра (Еквадор): Santa Cruz–San Cristobal–Española–Fernandina, фокус на екскурсії з гайдами, дайвінг, спостереження за черепахами

Джерело: складено автором на основі [32–34]

«Celebrity Cruises» активно інвестує у розширення та модернізацію флоту відповідно до довгострокової стратегії зростання. У січні 2025 року компанія анонсувала замовлення п'ятого судна класу Edge під назвою «Celebrity Xcel» з очікуваною здачею восени 2025 року та шостого судна того ж класу з плановим введенням у експлуатацію у 2028 році загальною вартістю понад 2,5 мільярда доларів. Також у січні 2025 року було оголошено про створення нової лінії «Celebrity River Cruises» із замовленням 10 річкових суден місткістю по 180 пасажирів кожне з плановим початком експлуатації у 2027 році, що демонструє амбіції компанії у диверсифікації продуктової пропозиції та освоєнні річкового сегменту європейського ринку де компанія раніше не була представлена.

Загальні інвестиції «Royal Caribbean Group» у нові судна на період 2025-2036 років складають 56,8 мільярдів доларів на будівництво 56 нових океанських суден для всіх брендів групи, з яких на «Celebrity Cruises» припадає приблизно 8-10 мільярдів доларів. Капітальні витрати компанії на 2025 рік оцінюються у 5 мільярдів доларів переважно на нові судна з 1,6 мільярдами доларів на модернізацію існуючого флоту та розвиток приватних острівних напрямків. Фінансування всіх замовлень суден забезпечене кредитними лініями та облігаційними випусками з фіксованими ставками від 4,5 до 6,2 відсотка річних.

Компанія отримала численні нагороди та визнання у індустрії що підтверджує високу якість послуг. У лютому 2023 року «Celebrity Cruises» стала першою круїзною компанією яка отримала престижні Forbes Travel Guide Star Awards з п'ятьма суднами які заробили рейтинги від чотирьох зірок. У 2024 році кількість суден з рейтингами Forbes зросла до шести з додаванням нового «Celebrity Ascent», що підтверджує послідовність у забезпеченні високих стандартів обслуговування. «Celebrity Cruises» стала єдиною круїзною лінією у світі яка має судна оцінені Forbes Travel Guide авторитетною глобальною системою оцінювання розкішних готелів, ресторанів, спа та круїзних суден [33].

У 2024 році «Celebrity Cruises» була визнана найкращою преміальною круїзною лінією за версією Cruise Critic Cruisers' Choice Awards на основі понад 135000 відгуків пасажирів, найкращим великим круїзним оператором за версією Travel Weekly Magellan Awards та найкращим круїзним брендом преміум-сегменту за версією Recommend Magazine базуючись на оцінках понад 3800 туристичних агентів. Винна програма компанії отримала рекордні 18 нагород на Wine Spectator Awards 2024 довівши загальну кількість винних нагород за 12 років до 136, що є найвищим показником серед усіх круїзних операторів світу. Це визнання підтверджує правильність обраної компанією стратегії інновацій та орієнтації на преміальний сервіс з особливим акцентом на кулінарні та енологічні програми [34].

Судна класу Edge включаючи «Celebrity Beyond» регулярно потрапляють до рейтингів найкращих нових круїзних лайнерів світу завдяки революційному дизайну та інноваційним рішенням. «Celebrity Edge» був включений до списку найбільших місць світу за версією журналу TIME у 2019 році, що є рідкісним визнанням для круїзного судна серед наземних туристичних об'єктів. «Celebrity Beyond» отримав Золоту медаль у категорії великих суден на церемонії Berlitz Cruising and Cruise Ships 2023, набравши 1723 бали з 2000 можливих що є одним з найвищих результатів для круїзних суден преміум-класу. Ці відзнаки підтверджують лідерство «Celebrity Cruises» у впровадженні інновацій та створенні унікального досвіду для пасажирів.

Ринкова позиція «Celebrity Cruises» у глобальній круїзній індустрії є стабільною з часткою приблизно 6,5 відсотків за кількістю пасажирів та 8,2 відсотків за доходами у преміальному сегменті станом на 2024 рік. Компанія займає четверте місце серед круїзних операторів світу після «Carnival Corporation» з часткою 48 відсотків, Royal Caribbean International з 21 відсотком та MSC Cruises з 12 відсотками ринку за пасажиропотоком. У преміальному сегменті круїзів «Celebrity Cruises» конкурує переважно з Princess Cruises, Holland America Line та «Norwegian Cruise Line»

пропонуючи кращу якість обслуговування порівняно з масовими операторами але за більш доступними цінами ніж розкішні бренди Silversea, Seabourn або Regent Seven Seas [35].

Порівняльний аналіз демонструє конкурентні переваги «Celebrity Cruises» у співвідношенні ціна-якість та визнанні експертів індустрії. Хоча компанія має менший флот ніж «Norwegian Cruise Line» та Princess Cruises, вона досягла найвищого рівня визнання з боку Forbes Travel Guide з шістьма суднами що мають зіркові рейтинги порівняно з нульовими у всіх основних конкурентів. Співвідношення пасажир-екіпаж 2,2 до 1 є одним з найкращих у сегменті поступаючись лише Holland America Line з 2,0 до 1 але значно кращим ніж «Norwegian Cruise Line» з 2,5 до 1, що забезпечує більш персоналізований сервіс. Середня вартість семиденного круїзу 2100 доларів позиціонує Celebrity між масовим та розкішним сегментами, пропонуючи преміальний досвід за помірковану ціну (табл.2.3.).

Таблиця 2.3.

Порівняльна характеристика «Celebrity Cruises» з основними конкурентами, 2024 рік

Показник	«Celebrity Cruises»	Princess Cruises	Holland America	«Norwegian Cruise Line»
Кількість суден	16	17	11	19
Пасажиромісткість флоту	35650	44000	24000	54000
Середня вартість 7-денного круїзу, USD	2100	1850	2250	1950
Співвідношення пасажир:екіпаж	2,2:1	2,4:1	2,0:1	2,5:1
Кількість нагород Forbes 2024	6 суден	0	0	0
Частка ринку за пасажирями, %	6,5	8,2	4,1	9,3
Оцінка Cruise Critic (з 5)	4,4	4,2	4,3	4,1

Джерело: складено автором на основі [30-32]

Стратегія розвитку «Celebrity Cruises» на період 2025-2030 років зосереджена на чотирьох ключових напрямках. По-перше, розширення флоту через введення нових суден класу Edge та річкових суден «Celebrity River Cruises» з метою збільшення загальної пасажиромісткості на 40 відсотків до

2030 року. По-друге, посилення присутності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні через розширення операцій Celebrity Millennium у Японії, Південно-Східній Азії та Індії де очікується зростання середнього класу та попиту на круїзи. По-третє, впровадження екологічних технологій включаючи використання скрапленого природного газу як палива, системи берегового живлення у портах та зменшення викидів на 40 відсотків до 2030 року порівняно з 2019 роком. По-четверте, цифровізація досвіду пасажирів через мобільні додатки, штучний інтелект для персоналізації послуг та безконтактні технології для зручності гостей.

Круїзне судно «Celebrity Beyond» є четвертим судном у революційному класі Edge компанії «Celebrity Cruises» та другим суденням покоління Edge Plus з розширеною місткістю. Лайнер був спущений на воду 29 березня 2022 року на верфі Chantiers de l'Atlantique у французькому місті Сен-Назер та офіційно введений в експлуатацію 27 квітня 2022 року під час церемонії хрещення у Форт-Лодердейлі, Флорида. Загальна вартість будівництва судна склала приблизно 1.1 мільярда доларів США, що робить його одним з найдорожчих круїзних проектів останніх років [37].

Технічні параметри «Celebrity Beyond» демонструють його належність до категорії найбільших та найсучасніших круїзних суден світу (табл.2.4.). Валова місткість 140600 тонн робить його одним з двадцяти найбільших круїзних лайнерів на планеті. Співвідношення простір на пасажирів 43.1 тонни є виключно високим показником, що забезпечує відчуття простору та комфорту навіть при повному завантаженні судна. Для порівняння, на масових круїзних лайнерах цей показник часто становить лише 30-35 тонн на пасажирів. Співвідношення пасажирів-екіпаж 2.25:1 гарантує персоналізований сервіс та високу якість обслуговування, наближаючись до стандартів люксових круїзних ліній, де цей показник може досягати 1.5-2.0 пасажирів на члена екіпажу [38].

«Celebrity Beyond» має 17 палуб, пронумерованих від 3 до 16, плюс палуба 17, при цьому палуби 13 та 17 відсутні згідно з традиційними

Таблиця 2.4.

Технічні характеристики круїзного лайнера «Celebrity beyond»

Параметр	Значення
Валова місткість	140,600 тонн
Довжина	327.1 метрів
Ширина	39 метрів
Осадка	8.53 метрів
Кількість палуб	17 (16 пасажирських)
Максимальна швидкість	22 вузли (40.7 км/год)
Крейсерська швидкість	20 вузлів (37 км/год)
Пасажиромісткість (подвійна)	3260 пасажирів
Максимальна пасажиромісткість	3937 пасажирів
Чисельність екіпажу	1450 осіб
Співвідношення пасажир/екіпаж	2.25:1 (при подвійній)
Співвідношення простір/пасажир	43.1 тонни (при подвійній)
Кількість кают	1646
Реєстрація	Мальта
Клас судна	Edge Plus

Джерело: складено автором на основі [32; 33]

морськими забобонами. Нижні палуби з 3 по 6 призначені переважно для технічних приміщень, каюти екіпажу та сервісних зон. Палуби з 7 по 12 містять основну частину пасажирських кают різних категорій. Палуби 14, 15 та 16 включають додаткові каюти преміум-класу, ресторани, розважальні зони та відкриті простори. Верхня частина судна оптимізована для максимального використання природного освітлення та видів на море, з панорамними вікнами та відкритими терасами (Рис. А.1, дод. А).

Структура каютного фонду «Celebrity Beyond» демонструє орієнтацію судна на середній та вище середнього ціновий сегмент (табл.2.5). Найбільшу частку становлять каюти категорії Infinite Veranda з інноваційною трансформованою верандою, що займає 56 відсотків від загальної кількості. Ця революційна концепція передбачає велике панорамне вікно, яке опускається натисненням кнопки, перетворюючи каюту на відкритий простір з безпосереднім доступом до морського повітря без традиційної фізичної веранди. Внутрішні каюти без вікон та каюти з вікном океану становлять лише 17.9 відсотків, що значно менше ніж на більшості круїзних суден, де

Таблиця 2.5.

Структура каютного фонду круїзного лайнера «Celebrity beyond»

Категорія каюти	Кількість	Частка, %	Площа, м ²	Ціна від, USD
Inside Stateroom (внутрішні)	147	8.9	14.0-16.3	1,299
Ocean View (з вікном)	148	9.0	16.3-19.5	1,499
Infinite Veranda (безкінечна веранда)	922	56.0	21.4-26.0	1,899
Concierge Class	138	8.4	21.4-26.0	2,499
AquaClass	130	7.9	24.2-26.0	2,699
Sky Suite	10	0.6	30.2	3,999
Edge Stateroom with Infinite Veranda	6	0.4	24.2	2,899
Edge Villa	2	0.1	186.5	15,999
Iconic Suite	1	0.1	192.5	25,999
Penthouse Suite	64	3.9	39.5-93.0	5,499
Royal Suite	78	4.7	46.5-93.0	6,999
Загалом	1646	100.0	14.0-192.5	1,299-25,999

Джерело: складено автором на основі [39]

цей показник зазвичай перевищує 30-40 відсотків. Така структура відображає позиціонування «Celebrity Beyond» як преміального продукту з акцентом на комфорт та видові характеристики.

Каюти класу люкс та суїтів різних категорій становлять 9.8 відсотків каютного фонду, що є достатньо високим показником для круїзного судна такого розміру. Зокрема, дві Edge Villa площею по 186.5 квадратних метрів кожна представляють найпросторіші каюти на судні та включають дві спальні, дві ванні кімнати, приватний басейн з підігрівом на терасі площею 84.3 квадратних метри, окремий вітальню та їдальню. Унікальна Iconic Suite площею 192.5 квадратних метрів розташована у носовій частині судна на палубі 16 та пропонує панорамний вид на 270 градусів через триповерхові вікна висотою понад 6 метрів. Ці преміальні каюти орієнтовані на заможних клієнтів та сімейні групи, готові платити за ексклюзивність та простір [39].

Спеціалізовані категорії кают включають AquaClass з доступом до спаресторану Blu та термальної зони Retreat, а також Concierge Class з розширеним пакетом послуг консьєржа. Всі каюти обладнані сучасними зручностями, включаючи інтерактивні телевізори з flat-screen технологією, міні-холодильники, сейфи, фени та преміальні косметичні засоби. Каюти

категорії Suite та вище додатково включають кавові машини Nespresso, преміальний текстиль Frette, розширені міні-бари та пріоритетне обслуговування у ресторанах. Більшість кают мають модульне планування, що дозволяє об'єднувати сусідні приміщення для створення багатокімнатних сімейних апартаментів.

«Celebrity Beyond» пропонує виключно широкий спектр ресторанів та барів, налічуючи понад 29 закладів харчування різних форматів. Основні ресторани включають чотири головні їдальні Cosmopolitan Restaurant на палубах 3 та 4 з класичною кухнею та елегантною атмосферою, а також низку спеціалізованих ресторанів за додаткову плату. До них відносяться Le Voyage від шеф-кухаря Даніеля Булуда з французькою високою кухнею, Fine Cut Steakhouse з преміальними стейками сухого дозрівання, Le Petit Chef з інноваційним 3D-мапінгом на столах, Eden Restaurant з експериментальною кухнею та живими виставами, Raw on 5 з морепродуктами та суші, Le Grande Bistro з французькою bistro-кухнею та багато інших. Безкоштовні опції включають Oceanview Café з міжнародним буфетом, Mast Grill з грилем біля басейну, Spa Café з здоровим харчуванням та Blu ексклюзивно для гостей AquaClass.

Розважальна інфраструктура «Celebrity Beyond» включає багаторівневий театр The Theatre на 1380 місць з найсучасніші звуковою та світловою технікою для бродвейських шоу та концертів, Eden venue на три поверхи з трансформованим простором для вечірніх шоу та денного відпочинку, The Club з живою музикою та танцями, Grand Plaza у центрі судна з баром та живими виступами, кінотеатр під відкритим небом на верхній палубі. Спортивні можливості представлені тренажерним залом площею понад 2000 квадратних метрів з сучасним обладнанням Life Fitness, чотирма басейнами різного призначення, баскетбольним та волейбольним майданчиками, майданчиком для пікльболу. Спа-центр The Spa площею понад 2500 квадратних метрів пропонує понад 90 видів процедур,

включаючи масажі, догляд за обличчям, термальні зони з сауною та парною [39].

Революційною особливістю «Celebrity Beyond» є платформа Magic Carpet площею 700 квадратних метрів, яка являє собою рухому платформу на зовнішньому борті судна, здатну переміщатися між палубами 2, 5, 14 та 16. На різних рівнях вона функціонує як тендерний док для висадки пасажирів на берег, як ресторан на свіжому повітрі з видами на океан, як бар для коктейлів на заході сонця або як спостережна площадка. Ще однією унікальною особливістю є Rooftop Garden на палубі 15 з реальним газоном, деревами, квітами та затишними зонами відпочинку. The Resort Deck включає головний басейн з прозорим дахом-трансформером, що відкривається у гарну погоду, джакузі та Martini Bar з видами на море (Рис. А.2, дод. А).

2.2. Розробка круїзного маршруту «Карибська симфонія» та його оптимізація

Висока конкуренція на ринку турпослуг вимагає від туроператорів постійної роботи не тільки над удосконаленням вже існуючих маршрутів, але і створенням нових, як за змістом, так і за засобами пересування, розміщення тощо. Перспектива планування маршрутів – це поштовх для подальшого розвитку галузі, можливість створення туроператором нового турпродукту, заповнення нових ніш на ринку турпослуг [40].

Організація морського круїзу являє собою складний багатоетапний процес, який потребує ретельного планування маршруту, вибору відповідного судна, врахування сезонних і кліматичних факторів, а також забезпечення високоякісного сервісу для пасажирів.

Оцінюючи ресурси «Celebrity Beyond», що вимагає належно обладнаних портів з доступними пасажирськими причалами, що мають глибину не менше 9-10 метрів, то обрані нами порти Ораньєстад (Аруба),

Картахена (Колумбія), Панамський канал (Крістіна чи Колон), а також Пунтаренас і Пуерто-Лімон (Коста-Ріка) відповідають цим вимогам і мають добре розвинену туристичну інфраструктуру.

Під час аналізу водних умов і навігаційних особливостей зазначемо що круїзний лайнер спроектований для проходження через Панамський канал, де важливо враховувати час проходу, умови шлюзування та навігаційні обмеження. Карибське море та Тихоокеанське узбережжя Центральної Америки пропонують сприятливі умови для навігації без суттєвих обмежень для лайнерів такого класу. Річкові або внутрішні водні маршрути є менш актуальними для «Celebrity Beyond» через його великі розміри, тому екскурсії в джунглі чи вздовж узбережжя доцільніше організовувати автобусним транспортом.

Визначаючи початкову та кінцеву точки круїзного маршруту «Карибська симфонія», було вирішено що стартовий порт, з урахування зручності прибуття, буде Флорида (Маямі). Кінцеву точку маршруту зафіксовано у Сан Хуан дель Сур (Нікарагуа). Таке структуроване планування допомагає збалансувати культурні, природні та розважальні аспекти маршруту для задоволення різноманітних інтересів пасажирів.

Для кращого розуміння маршруту розроблено карту з позначенням усіх пунктів і переходів, що демонструє послідовність і відстань (Рис 2.1).

Оптимальний маршрут для круїзу на лайнері «Celebrity Beyond», що вирушає з Флориди, враховуючи безпеку та навігаційні норми, з співвідношенням часу на пересування між портами з урахуванням середньої швидкості круїзного лайнера приблизно 20 вузлів або 37 км/год наведено в табл 2.6. Загальна відстань рейсу Маямі - Сан Хуан дель Сур складає приблизно 2500 миль. Час проходження між портами (без стоянок) визначено при середній швидкості судна 20 вузлів. Він складає 124,5 год. (5,2 доби)

Розрахуємо елементи часу рейсу судна для подальшого визначення часу рейсу з урахуванням ходового, стояночного часу та часу рейсу з урахуванням розкладу круїзу.

Рис 2.1 Маршрут «Карибська симфонія» круїзного судна «Celebrity Beyond»

Джерело: на основі [41]

Таблиця 2.6

Оптимальний маршрут судна «Celebrity Beyond» та час переходу між портами

Відправлення - Прибуття	Відстань між портами (милі)	Час
Маямі – Ораньєстад	~ 980	~49 годин (~2 доби)
Ораньєстад – Картахена	~ 420	~21 годин
Картахена – Панамський канал	~ 300	~15 годин
Панамський канал - Пуерто-Лімон	~ 230	~11,5 годин
Пуерто-Лімон – Гольфіто	~ 260	~13 годин
Гольфіто – Пунтаренас	~ 110	~5,5 годин
Пунтаренас – Сан Хуан дель Сур	~ 190	~9,5 годин
Загальне	~ 2500	124,5

Джерело: власна розробка автора на основі [41]

Розрахунки проводяться за методикою, яка наведена в методичних вказівках до курсової роботи з дисципліни «Організація морських та річкових подорожей» [42].

Розрахунок тривалості рейсу проводиться в декілька етапів за формулою:

$$t_p = t_x + t_{ct} \quad (2.1)$$

t_x - ходовий час, год. (доб.)

t_{ct} – стоянковий час судна за рейс, год. (доб.)

- Ходовий час визначають для кожного міжпортового переходу.
- Стоянковий час розраховується для базового, кінцевого та проміжкових портів окремо для кожного.

Час на маневри та швартовні операції в кожному порту встановлюються згідно Нормам обробки суден в морських портах для кожного типу пасажирського судна. Швартовні операції займають 30-40 хв. на кожную операцію [40].

Час на проходження каналів та вузькостей розраховують як відношення протяжності ділянки з обмеженою швидкістю (милі) до експлуатаційної швидкості судна (вузли). Наше судно по маршруту буде проходити Панамський канал. Рекомендована швидкість для проходження складає 5,6-6,2 милі. Час проходження – 9 год.

Час затримок на шляху включає резерв часу, необхідний для забезпечення строгого витримування розкладу. Численне значення резерву часу встановлюють для кожної лінії на основі матеріалів аналізу виконання розкладу за попередні періоди.

Стоянковий час складається із затрат, пов'язаних із виконанням пасажирських і грузових операцій, обслуговування, постачанням, бункеруванням та інших допоміжних операцій.

Для круїзних лайнерів середній час висадки та посадки пасажирів становить приблизно 1,5–2 год. При пасажиромісткості судна «Celebrity

Beyond» 3937 пасажирів і кількості трапів 4 (типово для великих круїзних лайнерів), пропускна здатність одного трапа складає 800 пас./год. Отже, пропускна здатність трапів складатиме 3200 пасажирів за годину. Час висадки пасажирів триватиме 2,1 год. ($3937:3200$), або 1,2 год. Процес посадки зазвичай триває трохи довше через перевірку документів та контроль безпеки, 1,5 год.

Середній час для допоміжних операцій приймемо 1 год.

Час на операції з обслуговування судна включає: постачання продовольства, бункерування паливом, вивезення відходів, технічне обслуговування.

Для круїзного лайнера $t_{\text{обсл.}} = 2$ год.

Доцільний час перебування пасажирів у порту - це основний час стоянки, який необхідний для екскурсій, самостійного огляду міста, відпочинку та шопінгу.

Для більшості карибських круїзів у практиці круїзних компаній прийнятим вважається саме 8 год. перебування в порту.

Отже, в нашому дослідженні стоянковий час в середньому буде складати:

$$t_{\text{ст.}} = 2,7 + 1 + 2 + 8 = 13,7 \text{ год.} \quad (2.2)$$

В табл. 2.7 наведено розрахунок ходового і стоянкового часу судна «Celebrity Beyond» в визначених портах заходу.

Виходячи з розрахунків, тривалість рейсу на маршруті Маямі - Сан Хуан дель Сур складатиме 9,4 доби.

Складемо розклад руху судна та проведемо перерахунок ходового, стоянкового часу та часу рейсу з арахуванням складеного розкладу. Рекомендується встановлювати зручний час відправлення і прибуття суден у порти.

Відправлення з початкового і проміжних портів - у вечірні години. Прибуття в кінцевий порт - ранок, а в проміжні порти - в денний час.

Таблиця 2.7

Чистий ходовий і стоянковий час круїзного
рейсу Маямі - Сан Хуан дель Сур

Ділянки	Чистий ходовий час, год	Швартові операції	Час проходження обмеж. ділянок, год.	Час на інш. затримки, год.	Стоянковий час, год. (включаючи базовий порт)	Сумарний ходовий час	Час рейсу, год.
Маямі – Ораньєстад	49	0,5	0	0,5	3	50	53,7
Ораньєстад – Картахена	21	0,5	0	0,5	13,7	22	35,7
Картахена – Панамський канал	15	0,5	4,5	0,5	13,7	20,5	34,2
Панамський канал – Пуерто-Лімон	11,5	0,5	4,5	0,5	13,7	17	30,7
Пуерто-Лімон – Гольфіто	13,5	0,5	0	0,5	13,7	14,5	28,2
Гольфіто – Пунтаренас	5,5	0,5	0	0,5	13,7	6,5	20,2
Пунтаренас – Сан Хуан дель Сур	9,5	0,5	0	0,5	13,7	10,5	24,2
Загальна тривалість рейсу				226,9 год (9,4 доби)			

Джерело: власна розробка автора

Розклад руху судна «Celebrity Beyond» по маршруту Маямі - Сан Хуан дель Сур наведено в табл. 2.8. Після складання розкладу проведемо перерахунок часу рейсу.

Ходовий час після корегування складатиме:

$$t'_x = 63 + 21 + 14 + 13 + 12 + 11 + 10 = 144 \text{ год. (5,3 доб.)} \quad (2.3)$$

Стоянковий час після корегування складатиме:

$$t'_{\text{ст}} = 8 + 6 + 9 + 11 + 13 + 13 = 60 \text{ год. (2,7доб.)} \quad (2.4)$$

Розклад руху судна в круїзі

День	Місто	Прибуття (год)	Відправлення (год)	Тривалість стоянки (год)
1	Маямі	-	17.00	-
2.	В морі	-	-	-
3.	В морі	-	-	-
4.	Ораньєстад	8.00	16.00	8 год.
5.	Картахена	13.00	19.00	6 год.
6.	Панамський канал	9.00	18.00	9 год
7.	Пуерто-Лімон	7.00	18.00	11 год
8.	Гольфіто	6.00	19.00	13 год.
9.	Пунтаренас	6.00	19.00	13 год.
10.	Сан Хуан дель Сурх	5.00		

Джерело: власна розробка автора

Загальний час рейсу після корегування:

$$t'_p = 144 + 60 = 204 \text{ год. (8 діб 12 год.)} \quad (2.5)$$

Зазначимо, що рейс складатиме 9 ночей, а календарно охоплює 10 днів, тому що день посадки на судно, та день висадки не включають повноцінних переходів.

Для оптимізації маршруту необхідно врахувати комфорт туристів і зменшення часу у відкритому морі, тому рекомендується спочатку відвідати всі порти Карибського басейну, а потім здійснити перехід через Панамський канал для відвідування портів Тихого океану. У результаті оптимізації буде забезпечення найкоротших та безпечних морських відстанів, що гарантує туристам комфортні умови перебування в портах та дозволяє значно знизити експлуатаційні витрати компанії «Celebrity Cruises».

Основні круїзи в районі Карибського басейну та Панамського каналу проходять під час сухого сезону з жовтня по квітень. У період дощового сезону (травень – вересень) можливі повені й погані погодні умови, що можуть призвести до затримок чи змін у маршруті. Проектування маршрутів враховує сезонні особливості задля забезпечення безпеки і комфорту туристів. У випадок несприятливої погоди, технічних затримок у каналі або непередбачених ситуацій, потрібні мати запасні варіанти маршруту. Можливе пропускання деяких портів або їх заміна в разі несприятливих погодних умов чи змін у навігаційних обмеженнях. Наприклад, пряма дорога з Картахени через Панамський канал до тихоокеанських портів без зупинки в Пуерто-Лімон. Цей маршрут є логічним і безпечним із врахуванням географічної ситуації, навігації та комфорту пасажирів. В табл. 2.7 запропоновано низку ситуацій та їх вирішення.

Таблиця 2.7

Запасні варіанти маршруту

Ситуація	Вирішення
Шторм у Карибському морі	Відсутність можливості заходу в порт Картахена; Продовження перебування в Ораньєстаді або додавання порту Колон (Панама).
Затримка в Панамському каналі	Перенесення транзиту на інший час; Подовження часу зупинки в Картахені; Скорочення тривалості перебування у Гольфіто та Пунтаренасі для дотримання загального графіку.
Технічне закриття порту Пуерто-Лімон	Переміщення заходу до іншого порту Коста-Рики; Перегрупування портів Сан-Хуан-дель-Сур і Пунтаренас.
Несприятливі умови на Тихому океані	Подовження часу стоянок у центральньоамериканських портах; Можливе скорочення тривалості далекого переходу або зміна маршруту.

Джерело: власна розробка автора

Варто зважити що є і організаційні аспекти резервного планування, такі як:

- попередні домовленості з альтернативними портами;
- угоди з агентами та береговими службами;
- інформування туристів через стандартні повідомлення;
- підготовка екіпажу до швидкої зміни маршруту;
- розробка цифрової карти ризиків з алгоритмами для реагування.

2.3 Обґрунтування вибору портів заходу з точки зору їх туристичної привабливості

Як зазначено в [43] «круїзний продукт поєднує послуги з обслуговування на борту судна, а також берегове екскурсійне обслуговування туристів в портах заходу. Круїзні лінії при проектуванні нових суден постійно працюють над його вдосконаленням з метою покращення туристичного продукту [44]. Проте, не меншого значення для туристів має саме маршрут круїзу та запропонований туристичний продукт у портах заходу. Можна впевнено стверджувати, що круїзна індустрія продає маршрути, а не напрямки».

Регіон, у якому RCI пропонує найбільше берегових екскурсій, це Кариби (включно з Кубою), що не дивно, враховуючи історію бренду як однієї з основних круїзних ліній, які популяризували карибські круїзні канікули, а також популярність Карибського басейну як круїзного регіону відпочинку [43].

В процесі визначення цікавих локацій для круїзної подорожі обраним маршрутом Флорида (Ораньєстад, Картахена, Панамський канал, Гольфіто, Пунтаренас, Пуерто-Лімон, Сан Хуан дель Сур) були визначені самі атраактивні місця.

Нижче представлено структурований та детальний опис етапів круїзної подорожі на борту «Celebrity Cruises».

1. Вихід з порту Флорида (США)

Початок круїзу відбувається в одному з основних круїзних терміналів Флориди (Маямі), який має сучасні умови для посадки пасажирів. Всесвітньо відома «круїзна столиця світу», розташована за адресою 1015 North America Way. Обслуговує найбільші круїзні лайнери. Усю інформацію про термінали та розклад можна знайти на офіційному сайті порту Маямі [45]. Порт має вигідне географічне розташування, так як на південному сході США Флорида має прямий вихід до Атлантичного океану та міцні торговельні зв'язки з Карибським і Латиноамериканським регіонами.

Послуги та активності на старті:

- реєстрація та посадка на борт;
- ознайомча екскурсія лайнером;
- обов'язковий інструктаж із безпеки;
- відкриття фітнес-залу, спа-комплексу, басейнів і розважальних зон;
- вечірня програма знайомства з екіпажем та аніматорами.

2. Ораньєстад (Аруба).

Перша зупинка столиця Аруби. Це адміністративний центр і найбільше місто екзотичної країни Аруба, розташованої на півдні Карибського моря. Назва міста перекладається як «Оранжевий» на честь голландської королівської династії. Це головний круїзний порт та осередок туристичного життя острова. Вона відома своїми пляжами, яскравою архітектурою та різноманітною культурною спадщиною (Рис. 2.2).

Рис. 2.2. Ораньєстад в Аруба

Джерело: на основі [24]

Основні локації та активності:

- Вілюна-Сільвер-стріт – колоритні колоніальні будівлі, численні магазини й ресторани.
- Форт Зеландія – історична фортеця з музейними експозиціями.
- Пляж Арікібі – чудове місце для купання та снорклінгу.
- Музей Аруби – дослідження історії та культури корінного населення.

Послуги на борту:

- організовані автобусні тури;
- оренда спорядження;
- трансфери до пляжів;
- дитячі програми під час екскурсій.

3. Картахена (Колумбія)

Картахена є одним із найкрасивіших портів у Карибському басейні. Це перлина Карибського узбережжя, заснована у 1533 році. Місто відоме своїм добре збереженим історичним центром (об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО) з яскравою колоніальною архітектурою, 11-кілометровою системою старовинних фортів та гарячим тропічним кліматом (Рис. 2.3).

Рис. 2.3. Картахена, Колумбія

Джерело: на основі [24]

Локації та активності:

- Старе місто (Ciudad Amurallada) – історичний центр з вузькими вуличками і кав'ярнями.
- Замок Сан-Феліпе-де-Бархас – велична фортеця XVI століття.
- Барвисті квартали Консепсьйон арт-галареї й музичні майданчики.

Послуги на борту:

- супровід екскурсії містом під керівництвом гіда;
- тури з акцентом на історію;
- відвідування музеїв і ремісничих центрів;
- вечеря на борту з традиційними стравами Латинської Америки.

4. Проходження Панамського каналу (Панама)

Одним із найзначніших моментів круїзу є транзит через Панамський канал (Рис. 2.5). Це одне з найвизначніших інженерних досягнень людства, яке справедливо називають восьмим дивом світу. Для туристів він є поєднанням масштабного урбаністичного видовища, історії та унікальної екосистеми тропічних джунглів, що приваблює мандрівників з усього світу.

Рис. 2.5. Панамський канал

Джерело: на основі [24]

Активності та локації:

- Гатунські шлюзи це можливість спостерігати за роботою шлюзового механізму.
- Музей Панамського каналу, виставки про його будівництво і сучасне управління маршрутом.

Послуги «Celebrity Beyond» :

- коментар експерта про історію каналу;
- панорамні оглядові майданчики;
- відеотрансляція проходження шлюзами;
- лекції про географію та інженерію каналу.

5. Пуерто-Лімон (Коста Рика) – це головний портовий центр та найбільше місто на карибському узбережжі Коста-Рики. Регіон відомий

своєю яскравою афро-карибською культурою, мангровими лісами, дивовижною тропічною фауною та багатою історією, саме тут у 1502 році висадився Христофор Колумб. Екосистема, яку часто називають "Костариканською Амазонією". Ідеальне місце для спостереження за крокодилами, мавпами та екзотичними птахами під час човнової екскурсії (Рис. 2.4).

Рис. 2.4. Пуерто-Лімон (Коста Рика)

Джерело: на основі [24]

Локації та активності:

- Національний парк Тортугеро, важливий природний парк для гніздування черепах і каналцева система серед джунглів.
- Культурні тури Лімону познайомлять з афрокарибською музикою й гастрономією.
- Тропічні джунглі пропонують можливості для каякінгу й екотуризму.

Послуги на борту від компанії:

- трансфери до національних парків;
- тематичні екскурсії природи;
- активний відпочинок: каякінг і прогулянки джунглями.

6. Гольфіто (Коста Рика) - місто в провінції Пунтаренас, Коста-Рика, розташоване на південному узбережжі країни. Відоме своєю природною красою, дивовижними пляжами та ідеальними умовами для дайвінгу – тут проводяться занурення на глибині до 18 метрів. Місто є популярним туристичним центром, особливо серед любителів екологічного туризму (Рис. 2.6).

Локації та активності:

- Національний парк П'едрас-Бланкас, густі джунглі і тропічна фауна для трекінгу.

Рис. 2.6. Гольфіто (Коста Рика)

Джерело: на основі [19]

- Мангові болота й пляжі Гольфіта, спостереження за екзотичними птахами й відпочинок біля води.
- Популярними також є риболовля й снорклінг.

Послуги лайнера:

- організація човнових турів;
- спортивна риболовля;
- гід по екологічній тематиці.

7. Пунтаренас (Коста Рика) – це великий портове місто та столиця однойменної провінції на тихоокеанському узбережжі Коста-Рики. Розташоване на вузькому півострові в затоці Нікоя, воно слугує головним морським та круїзним центром, звідки туристи вирушають досліджувати відомі тропічні ліси та вулкани країни (Рис. 2.7)

Рис. 2.7. Пунтаренас (Коста Рика)

Джерело: на основі [24]

Локації та активності:

- Пляж Маліпа – піщані дюни з відмінними умовами для серфінгу.
- Національний парк Монтеверде – знаменитий "хмарний ліс" із канатними дорогами та оглядовими мостиками над джунглями.
- Серфінг-пляжі популярні серед як початківців, так і професіоналів.
- Місцеві ринки й ресторани – можливість скуштувати традиційні страви та придбати сувеніри.

Послуги «Celebrity Beyond»:

- Серфінг-тури;
- Трансфери до Монтеверде;
- Дегустаційні програми;
- Програми активного відпочинку.

8. Сан-Хуан-дель-Сур (Нікарагуа), остання зупинка маршруту. Це мальовниче рибальське містечко та головний тихоокеанський курорт Нікарагуа. Він розташований у затоці у формі півмісяця та славиться як світовий центр для серфінгу, жвавим нічним життям та розмаїттям еко-туризму (Рис. 2.8).

Рис. 2.8. Сан-Хуан-дель-Сур

Джерело: на основі [24]

Локації та активності:

- Пляжі: Пляж Сан-Хуан-дель-Сур та сусідні бухти (Мадерас, Накасколо, Тамаріндо). Це чудові локації як для початківців, так і для професійних серферів.

Таблиця 2.8

Основні заходи в портах

Міста зупинків лайнера	Тип місць	Активності	Тривалість, год
Ораньєстад (Аруба)	історія, культура, пляжі	Вільона-Сільвер-стріт; Форт Зеландія; Пляж Арікібі; Музей Аруби.	1 год. 2 год. 3 год. 2 год.
Картахена (Колумбія)	історія, культура, природа	Старе місто (Ciudad Amurallada); Замок Сан-Феліпе-де-Бархас; Барвисті квартали Консепсьйон.	2 год. 2 год. 2 год.
Панамський канал	технічні пам'ятки, природа	Гатунські шлюзи; Музей Панамського каналу; Національний парк Соко. Перехід судна через канал	2 год. 2 год. 2 год. 3 год.
Пуерто-Лімон (Коста-Рика)	культура, природа, історія	Національний парк Тортугеро; Культурні тури Лімону; Тропічні джунглі.	4 год. 3 год. 4 год.
Гольфіто (Коста-Рика)	природа, еко-туризм	Національний парк Оса; Мангові болота та пляжі Гольфіто; Риболовля та снорклінг.	5 год. 4 год. 4 год.
Пунтаренас (Коста-Рика)	пляжі, культура, природа	Пляж Маліпа; Національний парк Монтеверде; Місцеві ринки та ресторани; Пляжі для серфінгу.	4 год. 3 год. 3 год. 3 год.
Сан Хуан дель Сур (Нікарагуа)	пляжі, активний відпочинок, культура	Піщані пляжі для купання та релаксації; Тропічні стежки для прогулянок; Оглядові майданчики.	Висадка пасажирів Активності за потреби

Джерело: власна розробка автора

- Статуя Христа Милосердного (Cristo de la Misericordia): велична статуя на пагорбі, звідки відкривається найкращий панорамний вид на затоку.
- Спостереження за морськими черепахами та зіп-лайн (канатні спуски) над тропічними лісами.

Послуги на борту та на березі:

- Пляжні програми;
- Водні види спорту;

Час на стоянки в кожному порту заплановано від 6 до 13 годин в залежності від екскурсій та інших активностей (див. табл. 2.8). Виходячи з даного часу в табл. 2.8 представлено детальну екскурсійну програму в портах заходу.

Ранжування за привабливістю та метою подорожі поділено на такі типи:

- для екскурсійного та культурного відпочинку: Картахена, Панамський канал і Ораньєстад;
- для природних вражень і спорту: Гольфіто, Пунтаренас і Сан Хуан дель Сур;
- для культурного занурення й релаксації: Пуерто-Лімон.

Висновки до Розділу 2:

1. Компанія «Celebrity Cruises» займає провідні позиції у преміальному сегменті світового круїзного ринку завдяки сучасному флоту, високому рівню сервісу та впровадженню інноваційних технологій.

2. Флот компанії спеціалізується на різних регіонах круїзного туризму, зокрема Карибському басейні, Середземномор'ї, Алясці, Австралії та Галапагоських островах, що забезпечує широку географію маршрутів і диверсифікацію туристичного продукту.

3. Круїзний лайнер «Celebrity Beyond» є одним із найсучасніших суден преміум-класу: його валова місткість становить 140,6 тис. тонн, довжина – 327 м, максимальна пасажиромісткість – 3937 осіб, а екіпаж налічує 1450 працівників. Судно має 1646 кают, понад 29 ресторанів і барів, сучасні розважальні комплекси та інноваційну платформу Magic Carpet.

4. Розроблений маршрут «Карибська симфонія» охоплює порти Маямі, Ораньєстад, Картахену, Панамський канал, Пуерто-Лімон, Гольфіто, Пунтаренас і Сан-Хуан-дель-Сур. Загальна протяжність маршруту становить

близько 2500 морських миль, а чистий ходовий час – 124,5 годин (5,2 доби) при середній швидкості судна 20 вузлів.

5. Загальна тривалість круїзного рейсу становить 226,9 годин або 9,4 доби, включаючи ходовий та стоянковий час. Тривалість стоянок у портах складає від 6 до 13 годин, що дозволяє організувати повноцінні екскурсійні, культурні та рекреаційні програми для туристів.

6. Маршрут оптимізований з урахуванням навігаційних, сезонних та безпекових факторів. Особлива увага приділена проходженню Панамського каналу, час транзиту через який становить близько 9 годин. Також передбачені резервні варіанти маршруту у разі штормів, затримок або технічних обмежень у портах.

7. Аналіз портів заходу показав високу туристичну привабливість маршруту, який поєднує культурно-історичні пам'ятки, пляжний та екологічний туризм, активний відпочинок і природні локації Карибського басейну та Центральної Америки. Маршрут орієнтований як на екскурсійно-пізнавальний, так і на рекреаційно-розважальний туризм.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОРСЬКОГО КРУЇЗНОГО ТУРУ «КАРИБСЬКА СИМФОНІЯ»

3.1. Калькуляція круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері «Celebrity Beyond»

Ціна круїзного туру формується під впливом собівартості, прибутку компанії, системи знижок і агентських надбавок. До собівартості круїзу входять витрати на перевезення, проживання, харчування, трансфери, екскурсійне обслуговування, портові збори, оформлення віз, страхування та послуги туроператора. Значну частку витрат також становлять паливо, технічне обслуговування судна, заробітна плата екіпажу та витрати на екологічну безпеку для стимулювання попиту та підвищення рівня завантаження лайнерів [47].

Клас судна визначає рівень комфорту та перелік послуг, що надаються туристам. Найдорожчими є круїзи класу «luxury» та «premium», які пропонують індивідуальне обслуговування, ресторани високої кухні, просторі каюти, спа-комплекси, ексклюзивні екскурсії та високий рівень персоналізації сервісу [46].

Категорія каюти також істотно впливає на кінцеву ціну туру. Найдоступнішими є внутрішні каюти без вікна, тоді як каюти з балконом, панорамним видом або окремими терасами належать до найдорожчих. Найвищу вартість мають сьюті з додатковими привілеями та окремими зонами обслуговування.

На формування ціни впливає й популярність маршруту. Найдорожчими традиційно вважаються круїзи Карибським басейном, Середземним морем, Аляскою та маршрутами через Панамський канал. Вартість також може збільшуватись через ексклюзивність портів заходу або складні навігаційні умови.

Ціна круїзного продукту для туриста включає комісійну винагороду турагентства та прибуток туроператора. Агентська надбавка встановлюється договором між туроператором і турагентством та може виплачуватися у вигляді фіксованої комісії, відсотка від продажу або через систему взаємозаліків і бонусних програм.

Визначемо вартість круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері «Celebrity Beyond».

Як вже зазначалося в п.2.2, термін круїзу становитиме 9 ночей (10 днів)

Цільова аудиторія туру: туристи переважно середнього та старшого віку (старше 40 років), які бажають отримати комфортний та якісний відпочинок, поєднаний з культурними, історичними й природними атракціями. Це здебільшого сімейні пари, які віддають перевагу спокійному відпочинку з елементами розкоші, а також любителі екологічного туризму.

Мета круїзу: створення комфортної, безпечної та захопливої морської подорожі, що поєднує якісний відпочинок із можливістю ознайомитися з культурною спадщиною, історичними пам'ятками та природним багатством Карибського басейну і Панамського каналу.

Детальна програма круїзу наведена в п.2.3 розділу 2:

Підготовка учасників круїзу:

- учасники отримують інформацію про програму круїзу та рекомендації щодо підготовки до нього;
- опис правил поведінки на лайнері.

Очікувані результати:

- глибоке пізнавальне та емоційне задоволення гостей через знайомство з культурними, історичними та природними об'єктами Карибського регіону та Панамського каналу;
- завдяки комфортним умовам лайнера з високим рівнем сервісу, туристи отримають повне оновлення сил;
- пасажери стануть екологічно свідомішими, в результаті знайомства з природними екосистемами.

Оцінка ефективності:

- оцінка ефективності круїзу буде проводитися на основі опитувань учасників;
- також будуть збиратися дані про пізнавальне та емоційне задоволення гостей до і після круїзу.

В табл. 3.1 наведено детальний розрахунок всіх фінансових аспектів туру «Карибська симфонія». Розрахунок наведено на одну особу. За відгуками туристів, найбільш популярними на Celebrity Beyond є каюти Infinite Veranda та Sky Suite, оскільки вони поєднують високий рівень комфорту, сучасний дизайн і оптимальне співвідношення ціни та якості. Їх вартість на добу складає 140 – 442 у.о. Розрахунок буде базуватися на ціні в 140 у.о.

На круїзному лайнері «Celebrity Beyond» сервісний збір є обов’язковою щоденною оплатою за обслуговування пасажирів екіпажем судна. Розмір збору залежить від категорії каюти. Сервісний збір автоматично додається до бортового рахунку пасажирів та розподіляється між: персоналом кают; офіціантами; працівниками ресторанного сервісу; допоміжним екіпажем. Сервісний збір в нашому розрахунку буде включено у вартість круїзу.

Портові збори на маршруті Маямі – Ораньєстад – Картахена – Панамський канал – Пуерто-Лімон – Гольфіто – Пунтаренас – Сан-Хуан-дель-Сур формуються з портових податків, швартових платежів, митних зборів, екологічних платежів, послуг лоцманів і зборів за проходження Панамського каналу. Тарифи наведені в табл. 3.1. Їх також включено в загальну вартість круїзу.

Отже, загальна вартість круїзу для обраної категорії каюти буде становити 1737 у.о. або 76 428 грн.

Стандартний страховий поліс зазвичай включає: невідкладну медичну допомогу; госпіталізацію; компенсацію вартості ліків; транспортування до медичного закладу; страхування від нещасних випадків. В нашому розрахунку прийняте за основу базове медичне страхування у розмірі 30 у.о.

Таблиця 3.1

Калькуляція туру «Карибська симфонія»

№ з/п	Калькуляційна стаття	Показники		
		Кількість	Ціна USD за особу	Вартість грн.
1	Проживання у каюті	9 ночей	140ніч 1260	55 440
2	Сервісний збір Для категорії кают Inside, Ocean View, Balcony, Concierge, AquaClass	9 ночей	18 USD/доба 162 USD	7128
3	Портовий збір: Маямі Аруба Картахена Панамський канал Пуерто-Лімон Гольфіто Пунтаренас Сан-Хуан-дель-Сур	8 портів	40 25 30 120 30 20 30 20 Ітого: 315 USD	13860
4	Загальна вартість:		1737	76428
5	Заходи та активності на борту судна (фітнес, йога, спа, дитячі програми, театральні вистави, дегустційні тематичні програми, вечірки)	9	безкоштовно	безкоштовно
6	Вечеря на борту з традиційними стравами Латинської Америки	1	безкоштовно	безкоштовно
7	Прогулянки в Сан-Хуан-дель-Сур (піщані пляжі, тропічні стежки, оглядові майданчики)	1	безкоштовно	безкоштовно
8	Страховання (базове медичне)	9	30 USD Ітого: 270 USD	11 880
9	Витрати на рекламу	1	250 USD	11 000
10	Разом прямих витрат	-	-	99 308
11	Загально виробничі витрати	1	5% від прямих витрат	4965

Продовження таблиці 3.1

12	Виробнича собівартість	-	-	104 273
13	Прибуток	20%	-	20 855
14	Вартість обслуговування	-	-	10 427
15	Ціна одного ваучера без ПДВ	-	-	135 555
16	ПДВ	20%	-	27 111
17	Ціна продажу одного ваучера з ПДВ	-	3 696	162 666

Джерело: власна розробка автора

за добу. Він оплачується додатково.

Витрати туроператорів на рекламу круїзного туру залежать від масштабу компанії, класу круїзу, тривалості маршруту та цільового ринку. Для преміальних круїзів рівня «Celebrity Cruises» рекламний бюджет є досить значним, оскільки такі тури орієнтовані на міжнародну аудиторію та потребують активного просування. У середньому витрати на маркетинг і рекламу становлять:

- 5–15 % від загальної вартості круїзного продукту;
- або 150–600 USD у розрахунку на одного туриста для преміальних маршрутів.

В нашому розрахунку приймемо суму в 250 USD або 11 000 грн.

Разом прямих витрат:

Сума всіх вищеперелічених вартістей: 99 308 грн.

1. Загально виробничі витрати:

5% від прямих витрат: $99\,308 \cdot 0,05 = 4\,965$ грн.

2. Виробнича собівартість:

Прямі витрати + загально виробничі витрати: $99\,308 + 4\,965 = 104\,273$ грн.

3. Прибуток:

20% від виробничої собівартості: $104\,273 \cdot 0,2 = 20\,855$ грн.

4. Вартість обслуговування:

10% від виробничої собівартості: $104\,273 \cdot 0,1 = 10\,427$ грн.

5. Ціна одного ваучера без ПДВ:

Виробнича собівартість + прибуток + вартість обслуговування:

$$104\,273 + 20\,855 + 10\,427 = 135\,555 \text{ грн.}$$

6. ПДВ:

$$20\% \text{ від ціни без ПДВ: } 135\,555 * 0,2 = 27\,111 \text{ грн.}$$

7. Ціна продажу одного ваучера з ПДВ:

$$\text{Ціна без ПДВ} + \text{ПДВ: } 135\,555 + 27\,111 = 162\,666 \text{ грн.}$$

За розрахунками отримана ціна одного ваучеру складає 3 696 у.о або 162 666 грн. і є конкурентоспроможною та відповідає цінам на інші круїзні тури в цьому регіоні. При цьому, круїзний тур «Карибська симфонія» має ряд переваг, зокрема:

- відвідування найкращих національних парків та заповідників регіону значна кількість уроків по скронінгу, серфінгу, риболовлі, каякінгу (оплачуються додатково, ціни наведені в табл. 3.2);
- адаптація заходів програми круїзу до потреб і побажань учасників.

Ці переваги роблять круїзний тур «Карибська симфонія» привабливим для потенційних учасників.

Таблиця 3.2

Вартість екскурсійних послуг в портах заходу

№ з/п	Калькуляційна стаття	Показники		
		Кількість	Ціна USD за особу	Вартість грн.
1	Екскурсії в Ораньєстад: Вілюна-Сільвер-стріт, Форт Зеландія, музей Аруби Піщохідна екскурсія	залежно від тривалості програми, виду транспорту та набору додаткових послуг	40–80 USD	1760-3520
2	Снорклінг на пляжі Арікібі	1	79–109 USD	3476-4796
3	Екскурсії в Картахені (Старе місто (Ciudad Amurallada), замок Сан-Феліпе-де-Бархас, Консепсьйон та барвисті квартали)	Комплексна екскурсія по Картахені	70–120 USD	3080-528

Продовження таблиці 3.2

4	Прогулянка Панамським Каналом (Гатунські шлюзи, музей Панамського каналу)	Комплексна екскурсія Панамським каналом	90–180 USD	3960-7920
5	Екскурсії в Пуерто-Лімон (Національний парк Тортугеро, культурні тури Лімону)	-природні тури комбіновані культурно-екологічні програми -VIP та приватні тури	90–150 USD; 100–180 USD; від 250 USD	3960-6600 4400-7920 від 11000
6	Екскурсії в Гольфіто -Національний парк Кокос, - Національний парк Оса, - Мангові болота та пляжі Гольфіто	-одноденні дайвінг- та екотури - групові екотури з походами джунглями -спостереженням за дикою природою -човнові прогулянки мангровими каналами -пляжні та комбіновані екскурсії каякінг -спостереження за птахами	250–500 USD; 80–150 USD; 120–220 USD; 45–90 USD; 60–120 USD; 50–100 USD.	11 000-22000 3520-6600 5280-9680 1980-3960 2640-5280 2200-4400
7	Екскурсії в Пунтаренасі - Національний парк Монтеверде, місцеві ринки та ресторани)	- екологічні тури - гастрономічні та культурні програми -активні тури (зиплайн, канопі, джунглі)	100–180 USD; 70–130 USD; 120–220 USD	4400-7920 3080-5720 5280-9680
8	Пляж Маліпа урок серфінгу	- груповий урок серфінгу (1,5–2 год.) - індивідуальний урок із тренером - урок серфінгу з трансфером із порту та орендою спорядження -напівденний серф-тур (урок + практика + відпочинок на пляжі)	50–90 90–180 USD; 100–160 USD; 120–200 USD.	2200-3960 3960-7920 4400-7040 5280-8800

Джерело: власна розробка автора

Дати проведення круїзного туру «Карибська симфонія» заплановані з урахуванням найбільш сприятливих кліматичних та навігаційних умов у

Карибському басейні та регіоні Центральної Америки (табл. 3.3). Маршрут розроблений таким чином, щоб туристи могли комфортно відвідати порти заходу, уникнувши періоду підвищеної штормової активності та несприятливих погодних умов.

Разом із тим фактичний рівень реалізації туру може відрізнятись від прогнозованого. На попит впливають економічна ситуація на міжнародному туристичному ринку, політична та безпекова ситуація у країнах маршруту, рівень транспортної доступності, сезонні коливання попиту, а також ефективність маркетингової та рекламної діяльності туроператора.

Таблиця 3.3

Прогнозний план реалізації туру «Карибська симфонія»

Період	Кількість реалізованих турів	Дати заїздів
Січень	1	17-26.01.27
Лютий	2	3-12.02.27; 15-24.02.27
Березень	3	1-9.03.27; 10-19.03.27; 20-29.03.27
Квітень	3	4-13.04.27; 11-20.04.27; 18-27.04.27
Травень	-	-
Червень	3	3-12.06.27; 10-19.06.27; 23-01.07.27
Липень	2	10-19.07.27; 20-29.07.27
Серпень	2	7-16.08.26; 18-27.08.27
Вересень	1	20-29.09.27
Жовтень	-	-
Листопад	-	
Грудень	2	3-12.12.27; 20-29.12.27
Разом	28	

Джерело: власна розробка автора

Так як круїзний тур включає проходження Панамського каналу, що супроводжується не завжди гарною погодою, тому дати заїздів у кожному турі заплановані з урахуванням того, щоб учасники могли скористатися найбільш сприятливими погодними умовами в місці проведення туру. Розрахунки фінансових результатів продажу туру «Карибська симфонія», представлені нижче в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Фінансові результати від продажу туру «Карибська симфонія»

Показники	Сума, грн.
Валовий дохід від надання послуг	4 554 644
Маржинальний дохід	583 940 грн
річний валовий прибуток	490 097 гр
Податок на прибуток (18%)	88 217, 46 грн
Чистий прибуток	401 880 грн
прибутковість нового продукту	10,76%
Коефіцієнт рентабельності	8,82%

Джерело: власна розробка автора

Валовий дохід від надання послуг становить 4 554 644 грн. Це сума, отримана від продажу 28 ваучера за ціною 162 666 грн. за ваучер.

Планується реалізувати 28 турів на 1 особу.

Маржинальний дохід розраховується за формулою:

$$M_p = P_{\text{дод.од.}} * N_{\text{тур}} \quad (3.1)$$

де: M_p - маржинальний дохід; $P_{\text{дод.од.}}$ - припустимий для даної галузі прибуток, що доводиться на одиницю продукції; $N_{\text{тур}}$ – кількість проданих турів

$$M_p = 20855 * 28 = 583\,940 \text{ грн.}$$

Річний валовий прибуток визначається за формулою:

$$P_{\text{вал}} = M_p - V_{\text{пост}} * \text{кіл-ть місяців} \quad (3.2),$$

де: Пвал- річний валовий прибуток; Мр- маржинальний дохід; Впост - сума постійних витрат на тур.

$$\text{Отже, Пвал} = 583\,940 - (10\,427 \times 9) = 490\,097 \text{ грн.}$$

Для визначення чистого прибутку (Пч) необхідно відняти із валового прибутку (Пвал) податок на прибуток, що в Україні становить 18%:

$$\text{Пчист} = \text{Пвал} - \text{Податок на прибуток} \quad (3.3),$$

$$\text{Пподаток} = 490\,097 \times 18\% = 88\,217,46 \text{ грн}$$

$$\text{Отже, Пчист} = 490\,097 - 88\,217 = 401\,880 \text{ грн.}$$

Оцінки економічну ефективність нового продукту можна за допомогою показників рентабельності й прибутковості продукції.

Показник прибутковості розраховується по формулі:

$$\text{Ппр} = \text{Пвал} / \text{Спр} \times 100\% \quad (3.4),$$

де: Ппр – прибутковість нового продукту, послуги, %; Пвал – валовий прибуток компанії, одержуваний від продажів нового продукту, послуги, дол. або грн.; Спр – сума продажів нового продукту, послуги, дол. або грн., що визначається по формулі:

$$\text{Спр} = \text{Цк} \times \text{Nтур} \quad (3.5),$$

$$\text{Спр} = 4\,554\,648 \text{ грн}$$

$$\text{Ппр} = \frac{401\,879,54}{4\,554\,648} \times 100\% = 10,76\%$$

Коефіцієнт рентабельності розраховується по формулі:

$$\text{Рпр} = \text{Пчист} / \text{Спр} \times 100\% \quad (3.6),$$

де: Рпр – коефіцієнт рентабельності нового продукту, послуги по методиці компаній США, %; Пчист – чистий прибуток компанії, одержуваний від

продажу нового продукту, послуги, грн. $S_{пр}$ – сума продажів нового продукту, послуги, грн.

$$\text{Отже, } R_{пр} = \frac{401879,54}{4\,554\,648} \times 100\% = 8,82\%$$

Отже, у рамках розробленого туру підприємство отримує приблизно 0,09 грн чистого прибутку з кожної вкладеної гривні.

Коефіцієнт прибутковості становить 10,76%, що свідчить про достатньо ефективне використання інвестованих коштів.

Отже, рентабельність туру на рівні 8,82% свідчить про економічну доцільність реалізації даного туристичного продукту, його фінансову ефективність та можливість отримання стабільного прибутку туристичним підприємством.

3.2. Формальності та організаційно технічні заходи забезпечення туру

Не менш важливим етапом у підготовці турпродукту є процес організації бронювання круїзної подорожі оскільки він забезпечує інтеграцію всіх складових маршруту, таких як проживання на борту, екскурсійні програми, транспортне обслуговування. Бронювання виконується поетапно і передбачає співпрацю з круїзною компанією, портовими агентами, готелями, перевізниками та місцевими операторами.

Бронювання місць на борту судна «Celebrity Beyond» проходить в декілька етапів:

Пасажири мають можливість обрати серед різних категорій кают:

- внутрішні каюти;
- каюти з ілюмінатором;
- каюти з балконом;
- преміум.

Бронювання харчування. На круїзному лайнері «Celebrity Beyond» доступно понад 18 закладів харчування, які поділяються на безкоштовні (включені у вартість) та спеціалізовані платні ресторани. Замість одного великого залу, на лайнері діють чотири основні ресторани. Вони мають однакове базове меню, але кожен пропонує унікальні фірмові страви відповідно до своєї концепції:

Cosmopolitan – класична американська та міжнародна кухня.

Tuscan – італійські страви (домашня паста, оссобуко).

Normandie – сучасна французька кухня в елегантному паризькому стилі.

Cyprus – середземноморська кухня з акцентом на морепродукти та грецькі страви.

Бронювати спеціалізовані ресторани найвигідніше заздалегідь через мобільний додаток Celebrity Cruises, оскільки покупка пакетів харчування (наприклад, на 3 відвідування) до початку круїзу часто передбачає знижки.

Бронюванню наземних послуг у портах заходу також потрібно приділити увагу, оскільки маршрут лінійний і охоплює 8 різних портів, для кожного етапу здійснюється резервування необхідних послуг, наприклад трансфери та внутрішні переїзди (автобусні трансфери до екскурсійних пунктів, водний транспорт для екотурів (Тортугеро, Гольфіто) та місцеві транспортні засоби), бронювання екскурсій (квитки до заповідників і музеїв (замок Сан-Феліпе, Музей Аруби, Монтеверде) та спеціалізовані тури такі як снорклінг та риболовля) не менш важливою є координація з місцевими операторами, що включає в себе послуги портових агентів, страхування груп туристів та дозволи на відвідування природних зон.

Окремо резервуються перельоти до місця початку круїзу що включає авіаквитки до Флориди, багаж та додаткові послуги та зустріч в аеропорту й трансфер до причалу. Якщо туристи прибувають за день до відплиття то резервуються готелі перед початком круїзу. Оскільки маршрут закінчується у Сан-Марія-де-Сур то організовуються трансфери до аеропорту Манагуа або

проживання в місцевих готелях. Відстань до аеропорту складає 132 км, це приблизно 2,5–3 години на автомобілі або маршрутному таксі.

Основним критерієм позитивної оцінки туристського маршруту є відсутність скарг з боку туристів, що забезпечується високим рівнем обслуговування та якістю наданих послуг. Послуги для туристів повинні відповідати як зовнішнім стандартам, встановленим нормативними актами, так і внутрішнім стандартам, які діють в підприємствах туристичної галузі. Одним із найважливіших критерій для високого рівня обслуговування є інформування туристів, що сприяє їхній обізнаності про маршрут, правила безпеки та програму подорожі. Компанія має надати загальну інформацію про маршрут, тривалість подорожі, дати і час посадки, необхідні документи (паспорт, віза, страховка), умови перебування на борту (розміщення, харчування, розваги) та інформування додаткових послуг, валютної політики, оплата екскурсій.

Безпека туристів це один із найголовніших чинників, що свідчать про якість обслуговування. Безпека туристів і екскурсантів під час подорожей має забезпечуватися згідно з нормативними документами. Суворе дотримання міжнародних і локальних норм судноплавства є обов'язковим (екологічні вимоги, рух суден, обмеження швидкості). Лайнер оснащено сучасними системами безпеки та навігації; екіпаж регулярно проходить навчання щодо дій у надзвичайних ситуаціях. Проводяться регулярні перевірки якості води та систем фільтрації для гарантії безпеки пасажирів.

Матеріали для туристів, які будуть надані перед початком подорожі:

- забезпечення туристів буклетами, мобільними додатками для оновлень маршруту і підтримки;
- добова програма;
- контакти супроводжуючого та портових агентів;
- карти портів із порадами щодо безпеки.
- ознайомлення з правилами поведінки.

Координація між учасниками процесу це налагодження співпраці між командою судна, екскурсоводами, організаторами й місцевою владою в портах заходу. Цей етап спрямований на забезпечення безпеки пасажирів та ефективну організацію всіх дій під час подорожі. Щоденні брифінги між капітаном, круїзним директором і береговими агентами, що інформують пасажирів про зміни в графіку, погоду й питання безпеки (Табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Структура супроводу

Посади	Обов'язки
Капітан	Несе загальну відповідальність за судно та його безпеку.
Круїзний директор	Відповідає за організацію сервісу та розваг для пасажирів, а також координує екскурсії.
Навігаційна служба	Займається плануванням маршруту і контролем проходження каналів і портів.
Охорона та медичний персонал	Реагує на інциденти і надає медичну допомогу.
Берегові агенти	Асистують у питаннях причалу, трансферів та взаємодії з портовою адміністрацією.

Джерело: власна розробка автором

Організація завершення круїзу:

- допомога в оформленні багажу;
- супровід пасажирів до трансферів, автобусів або замовленого транспорту;
- надання інформаційної підтримки щодо подальших переїздів (до аеропорту Манагуа, місцевих готелів тощо);
- завершення роботи екскурсійної служби та передача туристів місцевим операторам.

Для стимулювання попиту, круїзні компанії активно застосовують систему знижок. Найпоширенішими є:

- фіксовані знижки;

- відсоткові знижки;
- сезонні та графікові акції;
- знижки раннього бронювання;
- спеціальні пропозиції для постійних клієнтів;
- сімейні та групові тарифи;
- акції «last minute».

Сучасна круїзна індустрія активно використовує динамічне ціноутворення, за якого вартість круїзу може змінюватися залежно від попиту, рівня заповнення судна, сезону, дати бронювання та популярності маршруту. Це дозволяє круїзним компаніям максимально ефективно управляти доходами та рівнем завантаження лайнерів.

Висновки до Розділу 3:

1. Результати проведеного дослідження було здійснено калькуляцію круїзного туру «Карибська симфонія» на лайнері Celebrity Beyond та визначено основні складові його вартості. До структури ціни включено витрати на проживання, сервісний та портові збори, страхування, рекламні витрати, виробничі та загальновиробничі витрати, а також прибуток туроператора.

2. Встановлено, що кінцева ціна одного туристичного ваучера становить 162 666 грн з урахуванням ПДВ, що відповідає рівню цін на преміальні круїзні тури Карибського регіону та Панамського каналу. Розроблений тур має конкурентні переваги завдяки поєднанню комфортного відпочинку, екологічного спрямування та насиченої екскурсійної програми.

3. Аналіз фінансових результатів показав, що реалізація 28 турів забезпечить валовий дохід у розмірі 4 554 644 грн, а чистий прибуток підприємства становитиме близько 401 880 грн. Це свідчить про економічну доцільність впровадження даного туристичного продукту та його здатність забезпечувати стабільний фінансовий результат для туристичного підприємства.

4. Розраховані показники прибутковості та рентабельності підтвердили ефективність туру. Коефіцієнт прибутковості становить 10,76%, а рівень рентабельності – 8,82%, що характеризує тур як фінансово ефективний та перспективний для подальшого просування на туристичному ринку.

5. Організація круїзного туру потребує ефективної взаємодії між круїзною компанією, портовими агентами, транспортними службами та екскурсійними операторами.

6. Важливими складовими туру є безпека туристів, інформаційний супровід та високий рівень сервісу на борту лайнера.

7. Ефективність реалізації туру залежить від сезонності, погодних умов, попиту та результативності маркетингової діяльності туроператора.

8. Сучасні круїзні компанії застосовують систему знижок і динамічне ціноутворення, що сприяє підвищенню попиту та завантаженості лайнерів.

9. Отже, тур «Карибська симфонія» є конкурентоспроможним, економічно ефективним та перспективним туристичним продуктом на міжнародному круїзному ринку.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було проаналізовано сучасний стан світового круїзного туризму та розроблено круїзний тур «Карибська симфонія» на лайнері Celebrity Beyond компанії Celebrity Cruises. Встановлено, що круїзний туризм є одним із найбільш динамічних сегментів міжнародної туристичної індустрії. За даними CLIA, у 2024 році світовий круїзний пасажиропотік досяг 34,6 млн осіб, а у 2025 році прогнозується його зростання до 35,7 млн туристів. Найбільшу частку світового ринку займає Карибський басейн — близько 42 % усіх круїзних перевезень.

У роботі встановлено, що круїзний туризм поєднує транспортні, рекреаційні, екскурсійні та розважальні послуги, забезпечуючи туристам комплексний відпочинок. Сучасні круїзні лайнери фактично функціонують як багатофункціональні туристичні комплекси з високим рівнем комфорту, широкою інфраструктурою та інноваційними технологіями обслуговування. Також сучасний круїзний ринок характеризується високою концентрацією капіталу. Провідними операторами залишаються Carnival Corporation (42 % ринку), Royal Caribbean Group (31 %), Norwegian Cruise Line Holdings (10 %) та MSC Cruises (понад 8 %). Також було встановлено, що сучасні мегалайнери можуть одночасно перевозити понад 7 тис. пасажирів, а круїзні компанії активно інвестують у цифровізацію та екологічні технології.

Під час дослідження ресурсного потенціалу Карибського субрегіону встановлено, що регіон має сприятливі природно-кліматичні умови для цілорічного розвитку туризму. У 2024 році Карибський регіон прийняв 33,7 млн круїзних туристів, що на 10,3 % більше порівняно з 2023 роком та на 10,9 % перевищує показники 2019 року. Найбільшими центрами круїзного туризму залишаються Багамські острови, Домініканська Республіка, Пуерто-Ріко та Аруба.

У роботі було охарактеризовано лайнер Celebrity Beyond, який належить до сучасного класу Edge. Судно має валову місткість 141 420 GT та

здатне приймати від 3276 до 3950 пасажирів залежно від рівня завантаження. Лайнер оснащений сучасною інфраструктурою преміум-класу: ресторанами, SPA-комплексами, басейнами, театрами, спортивними зонами та інноваційними сервісами.

У практичній частині роботи було розроблено маршрут круїзного туру «Карибська симфонія», який проходить через порти Маямі, Ораньєстад, Картахену, Панамський канал, Пуерто-Лімон, Гольфіто, Пунтаренас та Сан-Хуан-дель-Сур. Загальна протяжність маршруту близько 2500 морських миль, а чистий ходовий час судна – 124,5 годин або 5,2 доби при середній швидкості лайнера 20 вузлів. Загальна тривалість круїзу складає 226,9 годин або 9,4 доби, що відповідає програмі туру тривалістю 9 ночей і 10 днів. Час стоянок у портах становить від 6 до 13 годин, що дозволяє організувати повноцінні екскурсійні та рекреаційні програми для туристів. Особливу увагу під час проектування маршруту було приділено проходженню Панамського каналу, транзит через який займає близько 9 годин.

Під час економічного обґрунтування туру було проведено калькуляцію його собівартості та визначено основні фінансові показники. Виробнича собівартість одного туристичного ваучера становить 104 273 грн. Прибуток туроператора визначено на рівні 20 % від собівартості – 20 855 грн, а витрати на обслуговування склали 10 427 грн. У результаті ціна одного ваучера без ПДВ становить 135 555 грн, а кінцева ціна продажу з урахуванням ПДВ – 162 666 грн або близько 3696 дол. США.

Розрахунки фінансових результатів показали, що реалізація 28 туристичних ваучерів забезпечить валовий дохід у розмірі 4 554 644 грн. Маржинальний дохід становитиме 583 940 грн, річний валовий прибуток складає 490 097 грн, а чистий прибуток підприємства після сплати податку на прибуток – 401 880 грн. Рівень прибутковості нового туристичного продукту складає 10,76 %, а коефіцієнт рентабельності – 8,82 %, що підтверджує економічну ефективність і конкурентоспроможність розробленого круїзного туру.

Таким чином, у ході виконання роботи було не лише досліджено теоретичні аспекти розвитку круїзного туризму, а й створено практично обґрунтований туристичний продукт із розробленим маршрутом, економічними розрахунками та визначенням фінансової ефективності його реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зацепіна Н. О. Історія виникнення та сучасний стан круїзного туризму в світі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. 34. С. 232–234.
2. Словник прийнятих в туризмі термінів. URL: uni-travel.com.ua (дата звернення: 20.04.2026).
3. Мальська М. П., Худо В. В. Круїзний туризм: теорія та практика розвитку: монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 312 с.
4. Захаріна А. Г. Визначення сутності та особливостей круїзного туризму. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2013. № 3(72). С. 39–43.
5. Паньків Н., Пелешок А. Аналіз сучасного стану круїзного туризму у світі: досвід для України. *Development Service Industry Management*. 2023. № 3. С. 162–177. DOI: 10.31891/dsim-2023-3(25).
6. Бойко Н. О., Богославець О. Г. Круїзний туризм в умовах сучасних світових викликів. *Наукові перспективи. Серія «Економіка»*. 2020. № 5(5). С. 293–303. DOI: 10.32689/2708-7530-2020-5(5)-293-303.
7. Papathanassis A. The Cruise Industry: Management and Challenges. Wiesbaden: Springer Gabler, 2011. 286 p.
8. CLIA Global Cruise Industry Report. URL: CLIA Research Reports (дата звернення: 21.04.2026).
9. Гончарук Т. М. Круїзний туризм як складова міжнародного туристичного ринку. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2021. № 5. С. 97–103.
10. Бойко В. Круїзний туризм: тенденції розвитку галузі у період невизначеності. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 17. С. 133–139. DOI: 10.32782/2708-0366/2023.17.18.
11. Антоненко І. Я., Мельник І. Л. Формування інноваційного продукту круїзного туризму : монографія. Київ, 2016. 246 с.
12. Cruise Lines International Association. State of the Cruise Industry Report 2024. Washington, DC : CLIA, 2024. 36 p.

13. Любіцева О. О. Світовий ринок туристичних послуг: монографія. Київ: Альтерпрес, 2021. 436 с.
14. Іванова Н. В. Сучасні тенденції розвитку круїзного туризму у світі. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2022. № 3. С. 45–52.
15. Коваленко А. Д. Особливості організації морських круїзів у сучасних умовах. *Регіональна економіка та туризм*. 2023. № 6. С. 54–61.
16. Cruise Market Share History 2016–2026: Annual Data by Cruise Line. URL: [Hope Research Group](#) (дата звернення: 21.04.2026).
17. Statista – Cruise Industry Worldwide. URL: [Statista Cruises Topic](#) (дата звернення: 23.04.2026).
18. NCLH and Royal Caribbean on Steepest Growth Curve to 2033. URL: [Cruise Industry News](#) (дата звернення: 23.04.2026).
19. The ‘Big Four’ Cruise Lines and Next Wave of Growth. URL: [Skift](#) (дата звернення: 23.04.2026).
20. Carnival Retains Cruise Market Leadership, but MSC is Forecasted to Double its Share. URL: [MercoPress](#) (дата звернення: 25.04.2026).
21. Icon of the Seas. URL: [Meyer Turku](#) (дата звернення: 23.05.2026).
22. LNG-powered Icon of the Seas completes propulsion start trial. URL: [World Ports Sustainability Program](#) (дата звернення: 25.04.2026).
23. Монастирський В. Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу : навч. посіб. Львів : ННБК «АТБ», 2022. 200 с.
24. Вікіпедія. URL: [Вікіпедія: Карибське море](#) (дата звернення: 23.05.2026).
25. Sprague-Silgado J. The Caribbean cruise ship business and the emergence of a transnational capitalist class. *Journal of World-Systems Research*. 2017. Vol. 23, № 1. P. 93–125.
26. Séraphin H., Butcher J. Tourism management in the Caribbean: The case of Haiti. *Caribbean Quarterly*. 2018. Vol. 64, № 2. P. 254–283.

27. Кирнасівська Н. В. Сучасний стан розвитку круїзного туризму в Карибському субрегіоні. Збірник матеріалів 79-ї науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу ННІТІП ОНМУ (27-29 травня 2026 р.), Одеса:ОНМУ, 2026.
28. Сторінка компанії «Loop Jamaica». URL: [Loop Jamaica Facebook](#) (дата звернення: 02.05.2026).
29. Caribbean Tourism Maintains Strong Growth in 2024, Surpassing Pre-Pandemic Levels. URL: [Caribbean Tourism Organization](#) (дата звернення: 23.05.2026).
30. CLIA Predicts Record Year for Cruises in 2025. URL: Aviation Direct (дата звернення: 06.05.2026).
31. Cruise Industry to Welcome 37.7 Million Ocean-Going Passengers in 2025. URL: Shipping Telegraph (дата звернення: 06.05.2026).
32. Cruise Visitors – Caribbean. URL: [Tourism Analytics](#) (дата звернення: 06.05.2026).
33. Celebrity Cruises. URL: [CruiseMapper: Celebrity Cruises](#) (дата звернення: 12.05.2026).
34. Economic Contribution of Cruise Tourism to the Destination Economies: A Survey-based Analysis of the Impacts of Passenger, Crew and Cruise Line Spending. Volume II: Destination Reports. *Economic Impact of Cruise Tourism*. 2024. 313 p. URL: [FCCA Cruise Analysis PDF](#) (дата звернення: 12.05.2026).
35. CLIA Global Passenger Report 2023. Washington : Cruise Lines International Association, 2023. 42 p. URL: [CLIA Global Passenger Report 2023](#) (дата звернення: 12.05.2026).
36. CLIA Europe Economic Impact Report 2023. Brussels : CLIA Europe, 2024. 56 p.
37. Celebrity Cruises Fleet Information 2024. Miami : Celebrity Cruises Inc., 2024. URL: [Celebrity Cruises Fleet](#) (дата звернення: 14.05.2026).

38. Chantiers de l'Atlantique. Celebrity Beyond Construction Report. Saint-Nazaire : Chantiers de l'Atlantique, 2022. 32 p.
39. Celebrity Beyond. URL: [Celebrity Beyond Official Site](#) (дата звернення: 18.05.2026).
40. Смирнов І. Г. Логістика круїзного туризму та портова інфраструктура: монографія. Київ : Знання, 2020. 286 с.
41. Google Maps. URL: Google Maps (дата звернення: 18.05.2026).
42. Методичні вказівки до виконання курсової роботи за освітньою компонентою «Організація морських та річкових подорожей» для здобувачів 4 курсу денної та заочної форм навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм та рекреація» ОПП «Туризм (морський та річковий)» та «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес» / уклад. Н. В. Кирнасівська. Одеса : ОНМУ, 2025. 51 с.
43. Теоретичні та практичні засади організації та технології круїзного обслуговування на морських суднах та в портах заходу: колективна монографія / М. В. Матвієнко, Ю. О. Наврозова, А. М. Іванов та ін. Одеса: ОНМУ, 2024. 280 с.
44. Whyte L.J, Packer J., Ballantyne R. Cruise destination attributes: measuring the relative importance of the onboard and onshore aspects of cruising. *Tourism Recreation Research*, 43 (4), 2018, 470-482 pp
45. Офіційний сайт порту Маямі. URL: PortMiami Official Site (дата звернення: 23.05.2026).
46. Гордійчук Є. Г. Якість обслуговування як чинник формування конкурентоспроможності у круїзному туризмі. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2021. № 2(77). С. 143–162. DOI: 10.33987/vsed.2(77).2021.143-162.
47. Бондар О. В. Економічна ефективність круїзного туризму. *Економіка і суспільство*. 2022. № 39. С. 140–146.

ДОДАТКИ

Рис. А.1 Круїне судно Celebrity Beyond

Рис. А.2. Rooftop Garden на судні Celebrity Beyond